

TURINYS

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI.....	2
2. KORUPCIJOS RIZIKA SPECIALIŲJŲ SOCIALINIŲ PASLAUGŲ TEIKIMO ORGANIZAVIMO SRITYJE.....	4
2.1. Korupcijos rizika asmens pateikiamų prašymų-paraiškų socialinėms paslaugoms gauti registravimo srityje	5
2.2. Korupcijos rizika asmens specialiųjų socialinių paslaugų poreikio, įskaitant socialinės globos poreikį, nustatymo srityje	6
2.3. Korupcijos rizika sprendimų dėl ilgalaikės socialinės globos paslaugų skyrimo globos įstaigose priėmimo srityje	13
2.4. Korupcijos rizika priėmimo į socialinės globos įstaigas srityje	15
2.5. Korupcijos rizika Savivaldybėms praktiškai vykdant asmens mokėjimo už socialines paslaugas dydžio nustatymo procedūrą.....	22
2.6. Teisinio reguliavimo spragos mokėjimo už socialines paslaugas dydžio nustatymo srityje	24
3. MOTYVUOTOS IŠVADOS.....	27
4. PASIŪLYMAI	30
1 priedas	34
2 priedas	36

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI

Tikslai:

1. Nustatyti korupcijos rizikos veiksnius, galinčius sudaryti prielaidų korupcijai pasireikšti šiose analizuojamose Kauno m., Alytaus m. ir Radviliškio r. savivaldybių (toliau – Savivaldybės) bei šių Savivaldybių struktūrinių padalinių (seniūnijų) ir Savivaldybėms pavaldžių socialinių paslaugų įstaigų veiklos srityse:

1.1. Asmens (šeimoms) specialiųjų socialinių paslaugų poreikio, įskaitant socialinės globos poreikį, nustatymas.

1.2. Specialiųjų socialinių paslaugų asmeniui skyrimas.

1.3. Priėmimo į socialinių paslaugų įstaigas organizavimas.

1.4. Asmens finansinių galimybių mokėti už socialines paslaugas vertinimas ir asmens (šeimoms) mokėjimo už socialines paslaugas dydžio nustatymas.

2. Pateikti pasiūlymus, kurie galėtų padėti mažinti ir valdyti nustatytą korupcijos riziką, taip pat didintų korupcijos prevencijos veiksmingumą.

Uždaviniai:

1. Nustatyti, ar nacionaliniai bei Savivaldybių vidaus teisės aktai pakankamai aiškiai ir detalai reglamentuoja veiklą analizuojamose veiklos srityse.

2. Išanalizuoti ir nustatyti antikorporcinio požiūriu ydingas procedūras analizuojamose srityse.

3. Pasiūlyti Savivaldybėms korupcijos rizikos veiksnius mažinančias priemones.

Objektas:

Savivaldybių bei jų struktūrinių padalinių (seniūnijų) ir pavaldžių įstaigų veikla vykdant asmens specialiųjų socialinių paslaugų poreikio, įskaitant socialinės globos poreikį, nustatymą;

Savivaldybių veikla, priimant sprendimus dėl specialiųjų socialinių paslaugų asmeniui (šeimai), skyrimo;

Savivaldybių veikla, organizuojant priėmimą į socialinių paslaugų įstaigas;

Savivaldybių veikla nustatant asmeniui mokėjimo už socialines paslaugas dydį.

Subjektas:

Savivaldybės ir jų struktūriniai padaliniai (seniūnijos) ir Savivaldybėms pavaldžios įstaigos.

Duomenų rinkimo ir vertinimo metodai:

1. Teisės aktų ir dokumentų turinio analizė.
2. Teisės aktų praktinio įgyvendinimo analizė.
3. Interviu metodas.
4. Viešai skelbiamos informacijos ir Specialiųjų tyrimų tarnybos (toliau – STT) tvarkomos informacijos stebėjimas, analizavimas ir vertinimas.
5. Savivaldybių gautų skundų dėl socialinių paslaugų skyrimo analizė.

Atliekant korupcijos rizikos analizę išnagrinėta ir (ar) įvertinta:

1. Išvados dėl korupcijos rizikos analizės 1 priede nurodyti teisės aktai, dokumentai ir informacija.
2. Savivaldybių, joms pavaldžių įstaigų bei globos įstaigų interneto svetainėse skelbiama informacija, susijusi su analizuojamomis veiklos sritimis.
3. Per susitikimus ir elektroniniu paštu gauta informacija apie darbo praktiką analizuojamose veiklos srityse Savivaldybėse, jų struktūriniuose teritoriniuose padaliniuose ir Savivaldybėms pavaldžiose įstaigose.
4. Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos viešai skelbiama informacija.
5. Informacijos žiniasklaidoje analizė.

Korupcijos rizikos analizės išvados padarytos remiantis nurodytų dokumentų ir duomenų analize, vertinant:

1. Sociologinių tyrimų duomenis („Lietuvos korupcijos žemėlapis 2018“).
2. Galimybę vienam darbuotojui priimti sprendimus analizuojamose srityse.
3. Darbuotojų ir padalinių atstumą nuo centrinio padalinio.
4. Darbuotojų savarankiškumą priimant sprendimus ir sprendimų priėmimo diskreciją.
5. Darbuotojų ir padalinių priežiūros ir kontrolės lygį.
6. Reikalavimus laikytis įprastos darbo tvarkos.
7. Analizuojamose procedūrose dalyvaujančių įstaigų darbuotojų rotacijos lygį.
8. Atliekamos veiklos ir sudaromų sandorių dokumentavimo reikalavimus.
9. Teisės aktų priėmimo ir vertinimo sistemą.
10. Analizuojamos veiklos, dokumentų viešumą ir prieinamumą visuomenei.

Jeigu Savivaldybės prašomų pateikti dokumentų ar duomenų nepateikė, laikoma, kad jų nėra.

2. KORUPCIJOS RIZIKA SPECIALIŲJŲ SOCIALINIŲ PASLAUGŲ TEIKIMO ORGANIZAVIMO SRITYJE

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme nustatyta, kad, socialinių paslaugų planavimas ir teikimas, socialinių paslaugų įstaigų steigimas, išlaikymas ir bendradarbiavimas su nevyriausybinėmis organizacijomis yra savarankiška savivaldybių funkcija, o socialinės globos teikimo asmenims su sunkia negalia užtikrinimas yra valstybinė (valstybės perduota savivaldybėms) funkcija. Socialinių paslaugų valdymas apima socialinių paslaugų planavimą, organizavimą, kompetencijos pasiskirstymą ir socialinių paslaugų kokybės vertinimą, priežiūrą bei kontrolę valstybės ir *vietos savivaldos* lygmenimis, todėl savivaldybės turi labai svarbų vaidmenį socialinių paslaugų teikimo procese. Pažymėtina, kad būtent savivaldybės pagal priskirtą kompetenciją atsako už socialinių paslaugų teikimo savo teritorijos gyventojams užtikrinimą planuodamos ir organizuodamos socialines paslaugas asmenims, kontroliuodamos bendrųjų socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros kokybę, atsižvelgdamos į vietos sąlygas ir aplinkybes. Toks socialinių paslaugų organizavimo modelis reiškia, kad Lietuvos Respublikos savivaldybėse yra skirtinga socialinių paslaugų praktika, t. y. teikiamos skirtingos socialinių paslaugų rūšys, skiriasi paslaugų apimtys, apmokėjimo už paslaugas ir šių paslaugų finansavimo dydis ir t. t. Valstybės kontrolė 2015 m. birželio 30 d. valstybinio audito ataskaitoje „Ar teikiamos socialinės paslaugos tenkina didėjančius senyvo amžiaus asmenų poreikius“ Nr. VA-P-10-9-10 konstatavo, kad nors Lietuvoje daugėja senyvo amžiaus asmenų ir didėja socialinių paslaugų poreikis, savivaldybių teikiama socialinių paslaugų infrastruktūra yra skirtinga ir neišvystyta, daugumoje jų neteikiamos kompleksinės socialinės paslaugos senyvo amžiaus asmenims. Socialinės paslaugos senyvo amžiaus asmenims savivaldybėse organizuojamos nepakankamai neefektyviai ir negali patenkinti didėjančio šių paslaugų poreikio: nėra nei vienos savivaldybės, kuri turėtų visų rūšių senyvo amžiaus asmenims teikiamų socialinių paslaugų infrastruktūrą, atitinkančią socialinių paslaugų išvystymo normatyvus. Dėl nepakankamai išvystytos socialinių paslaugų, tiekiamų asmens namuose, infrastruktūros, skiriant asmeniui socialinės globos paslaugą, ne visada yra teikiamas prioritetas paslaugoms, suteikiančioms galimybę asmeniui kuo ilgiau likti savo namuose¹. Trūksta informacijos ir apie savivaldybėse teikiamas socialines paslaugas, ji neteikiama vartotojui patrauklia forma (ne tik internete, bet ir gydymo įstaigose, paštu ir pan.), nėra centralizuotai kaupiama ir viešai prieinama aktuali informacija apie šalyje veikiančias

---

¹ Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės planuose iki 2021-ųjų numatyta plėtoti integralią pagalbą senoliams, įtraukta savarankiško gyvenimo namų ir dienos centrų senjorams tinklo plėtra, ketinama remti nevyriausybinių organizacijų projektus, skirtus senelių lankymui, ypač kaimiškose vietovėse, kad asmuo kuo ilgiau galėtų gyventi savo namuose ir nebūtų nukreipiamas į instituciją.

socialinės globos įstaigas senyvo amžiaus žmonėms (laisvas vietas, paslaugų kainas ir pan.). Atsižvelgdami į temos aktualumą dėl visuomenės senėjimo tendencijos², korupcijos rizikos analizės atlikimo metu ypač skyrėme dėmesį korupcijos rizikos veiksnių nustatymui specialiųjų socialinių paslaugų teikimo organizavimo senyvo amžiaus asmenims, jiems skiriant socialinę globą institucijoje, srityje, kadangi aiškus ir skaidrus socialinių paslaugų teikimo organizavimo procedūrų reguliavimas savivaldos lygmeniu turi didelę reikšmę formuojant tvarią antikorupcinę aplinką.

2.1. Korupcijos rizika asmens pateikiamų prašymų-paraiškų socialinėms paslaugoms gauti registravimo srityje

Išanalizavus asmens pateikiamų prašymų-paraiškų socialinėms paslaugoms gauti priėmimo ir registravimo procedūros teisinį reglamentavimą bei praktinį įgyvendinimą, nustatyta, kad *Alytaus m. ir Radviliškio r. savivaldybės neužtikrina su socialinių paslaugų teikimu susijusių dokumentų registravimo ir jų administravimo procedūrų skaidrumo.*

Korupcijos rizikos analizės atlikimo metu nustatyta, jog su paramos skyrimu susiję konkretaus asmens duomenys Savivaldybių socialinės paramos skyrių darbuotojų privalo būti suvedami į Socialinės paramos šeimai informacinę sistemą (toliau – SPIS). Šios sistemos paskirtis – vienodai registruoti ir kaupti informaciją apie savivaldybėse teikiamą socialinę paramą, analizuoti šią informaciją pagal savivaldybes, paramos rūšis bei paramos gavėjus, taip pat užkirsti kelią paramos gavimui keliose savivaldybėse vienu metu. Nors ši sistema yra papildyta 26 elektroninių viešųjų paslaugų rinkiniu, kol kas prašymo-paraiškos dėl socialinių paslaugų gavimo elektroniniu būdu pateikti gyventojams nėra galimybės. Dėl šios priežasties Kauno m. savivaldybė šia sistema apskritai nesinaudoja. Korupcijos rizikos analizės atlikimo metu nustatyta, kad Socialinių paslaugų skyriaus darbuotojai naudoja pačios Savivaldybės sukurtą automatizuotą socialinių paslaugų sistemą, kurioje yra kaupiama informacija apie gyventojams teikiamas bei planuojamas teikti socialines paslaugas konkreitiems asmenims. Tuo tarpu Radviliškio r. ir Alytaus m. savivaldybių darbuotojai praktiniame darbe SPIS naudoja tik informacijos

---

² Statistikos departamento duomenimis, 2017 m. pradžioje Lietuvos Respublikoje gyveno 550,2 tūkst. 65 metų ir vyresnių žmonių, jų dalis nuo bendro šalies nuolatinių gyventojų skaičiaus padidėjo nuo 15,8 proc. 2005 m. pradžioje iki 19,3 proc. 2017 m. pradžioje. Natūrali gyventojų kaita ir migracija yra pagrindiniai demografiniai rodikliai, nurodantys gyventojų skaičiaus kitimą, kuris tiesiogiai yra susijęs ir su socialinių paslaugų poreikiu. Senyvo amžiaus asmenys ir asmenys su negalia bei jų šeimos, šeimos, patiriančios socialinę riziką, ir jose augantys vaikai, suaugę asmenys, patiriantys socialinę riziką, yra pagrindiniai paslaugų gavėjai analizuotose savivaldybėse. Dažniausiai į didesnius miestus ar užsienio valstybes emigruoja jauni, darbingo amžiaus asmenys, o tai skatina Lietuvos visuomenės senėjimo procesą bei socialinių paslaugų poreikio vyresnio amžiaus asmenims augimą, kartu didina ir korupcijos riziką šioje savivaldybių veiklos srityje, pavyzdžiui: Radviliškio r. savivaldybės socialinių paslaugų plano projekto 2020 metams duomenimis, visuomenei senstant, Radviliškio rajone žymiai padidėjo ilgalaikės (trumpalaikės) institucinės socialinės globos poreikis: 2019 m. sausio 1 d. eilėje į šios savivaldybės pavaldumo Šeduvos globos namus laukė 36 asmenys.

apie konkrečius asmenims teikiamas socialines paslaugas kaupimui, o ne registravimui. Radviliškio r. savivaldybės Socialinės paramos skyriaus darbuotojai su socialinių paslaugų teikimu susijusius dokumentus registruoja savo darbo kompiuteriuose, „Microsoft Excel“ ar „Microsoft Office Word“ programomis sudarytose lentelėse, o oficialios su socialinių paslaugų teikimu susijusių dokumentų apskaitos Savivaldybė nėra patvirtinusi. Dėl šios priežasties nesudaromos galimybės maksimaliai užtikrinti „Microsoft Excel“ ar „Microsoft Office Word“ programinės įrangos formatu sudarytose lentelėse kaupiamų duomenų saugos, taip pat tinkamos darbuotojų, priimančių ir registruojančių prašymus, veiksmų kontrolės. Pažymėtina, kad „Microsoft Excel“ ar „Microsoft Office Word“ formatais sudarytose lentelėse informaciją registruojantis darbuotojas gali bet kada ją perrašyti ar pataisyti ir tai mažina dokumentų registravimo procedūros skaidrumą bei didina korupcijos pasireiškimo tikimybę.

Korupcijos riziką didina ir Alytaus m. savivaldybės su socialinių paslaugų teikimu susijusių dokumentų registravimo praktika, pavyzdžiui: šios Savivaldybės Socialinės paramos skyriaus darbuotojai su asmens socialinių paslaugų poreikio vertinimu susijusius procedūros dokumentus registruoja viename žurnale, o priimtus sprendimus dėl socialinių paslaugų skyrimo – kitame žurnale. Šie žurnalai yra pildomi ranka, žurnalų lapai nėra sunumeruoti, o jų formos bei pildymo tvarka nėra patvirtinta Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu, nors, Alytaus m. savivaldybės teigimu, šie žurnalai yra archyvuojami.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, galima teigti, kad Alytaus m. ir Radviliškio r. savivaldybių socialinės paramos skyriuose gautų dokumentų registracija atliekama ne visai tinkamai.

Pasiūlymas Alytaus m. ir Radviliškio r. savivaldybėms:

Savivaldybių vidaus teisės aktuose reglamentuoti su socialinių paslaugų teikimo organizavimu susijusių dokumentų registravimo tvarką, kurioje atsispindėtų dokumentų formai keliami reikalavimai, reikalingi kaupti duomenys, už registracijos duomenų saugos reikalavimų laikymosi priežiūrą atsakingi asmenys, duomenų teikimo ir naudojimo procedūros ir pan.

2.2. Korupcijos rizika asmens specialiųjų socialinių paslaugų poreikio, įskaitant socialinės globos poreikį, nustatymo srityje

Išanalizavus pirminio asmens specialiųjų socialinių paslaugų poreikio nustatymo procedūros teisinį reglamentavimą, teisės normų praktinį įgyvendinimą 2017–2018 metais ir apibendrinus susitikimų su Savivaldybių atstovais metu gautą informaciją, nustatėme, kad šioje srityje egzistuoja korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

2.2.1. Socialinių paslaugų poreikio ir socialinės globos poreikio nustatymo procedūras vykdančioms Savivaldybių socialiniams darbuotojams yra sudaromos galimybės veikti savo nuožiūra (diskrecija) dėl kontrolės trūkumo.

Korupcijos riziką didina tai, kad Savivaldybių administracijų specialistai asmens socialinių paslaugų poreikio nustatymo procedūroje nedalyvauja, todėl socialinio darbuotojo subjektyvus vertinimas³ turi lemiamą reikšmę skiriant balus ir parenkant paslaugą konkrečiam asmeniui. Pažymėtina, kad nors Savivaldybėse veikiančios Komisijos⁴ privalo svarstyti asmenų, kuriems nustatytas socialinės globos poreikis, socialinės globos skyrimo reikalingumą, susipažinus su jų posėdžių protokolais nustatyta, kad praktikoje Savivaldybei pateiktų išvadų užpildymo pagrindumas nėra vertinamas, socialinių paslaugų bei globos poreikio nustatymo procedūrų paskesnioji kontrolė, kuri padėtų išvengti klaidų, valdyti rizikos veiksnius ir (ar) užkardyti pažeidimus⁵, nėra vykdoma. Pavyzdžiui, susipažinę su kai kuriomis Savivaldybių pateiktomis asmenų, kuriems buvo priimti sprendimai teikti ilgalaikės globos institucijoje paslaugą bylomis, atkreipėme dėmesį, kad dažnai socialiniai darbuotojai Savivaldybei pateikiamose išvadose nenurodydavo socialinės globos poreikio procedūros atlikimo motyvų (apsiribota abstrakčia formuluote, kad šią procedūrą nuspręsta atlikti dėl socialinio ir fizinio asmens savarankiškumo vertinimo). Nors būtent socialinio darbuotojo užpildyta išvada yra vienas iš esminių dokumentų, priimant sprendimus dėl socialinių paslaugų teikimo. Taip pat pastebėjome, kad pavienėse asmenų vertinimo formose buvo atlikti taisymai korektoriumi, po to parenkant kai kurių klausimų kitus atsakymo variantus arba iš pradžių buvo apibrauktas vienas teiginys, o po to, užbraukus ankstesnįjį - kitas. Nepaisant to, visais mūsų analizuotais atvejais Komisijų nariai Savivaldybių įgaliotiems asmenims vienbalsiai siūlė priimti sprendimą skirti (ar neskirti) socialines paslaugas, atsižvelgdami į socialinių darbuotojų patektoje išvadoje nurodytą informaciją (siūlymą) bei medicininius dokumentus (jei tokių yra). Galimybės asmenims skirti kitas alternatyvias socialines paslaugas posėdžiuose nebuvo svarstomos. Pavyzdžiui:

---

³ Praktikoje, vykdydami šią procedūrą, socialiniai darbuotojai (dažniausiai vienas) apsilanko asmens namuose ir įvertina asmens socialinių paslaugų poreikį bendraudami su pareiškėju/šeimos nariais ir analizuodami jo socialinę aplinką. Tuomet tas pats darbuotojas užpildo socialinių paslaugų poreikio vertinimo formą, o jei nustato, kad bendrųjų socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros asmeniui nepakanka – ir socialinės globos poreikio vertinimo formą.

⁴ Kauno m. savivaldybės Socialinės globos skyrimo senyvo amžiaus asmenims, suaugusiems asmenims su negalia ir vaikams su negalia komisija, Alytaus m. savivaldybės socialinių paslaugų poreikio nustatymo ir skyrimo komisija ir Radviliškio r. savivaldybės Asmenų siuntimo į socialinės globos įstaigas komisija. Toliau tekste – (Komisijos).

⁵ Praktikoje Savivaldybės turėtų apsvarstyti galimybę sudaryti komisijas, kurios pakartotinai nustatytų asmens (šeimos) socialinių paslaugų poreikį tokiais atvejais, jei suinteresuoti asmenys nuspręstų apskusti socialinių darbuotojų asmens (šeimos) socialinių paslaugų poreikio vertinimo išvadas, sprendimą dėl socialinių paslaugų asmeniui skyrimo, įrašymą į Savivaldybių asmenų eilę ilgalaikiai socialinei globai gauti ir pan., taip pat nesant skundo – įvertinti bent jau dalies socialinių paslaugų poreikio vertinimo išvadų, atrinktų pagal iš anksto nustatytus kriterijus ir (arba) iš anksto nustatyta tvarka, pagrįstumą.

- Susipažinus su Radviliškio r. savivaldybės veiklos teritorijoje gyvenančio kito senyvo amžiaus asmens, kuriam buvo skirta ilgalaikė socialinė globa Šeduvos globos namuose, byla, nustatyta kad minėtas asmuo kreipėsi į Radviliškio r. savivaldybę dėl ilgalaikės socialinės globos institucijoje skyrimo. Pažymėtina, kad Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – NDNT), nebuvo šiam senatvės pensinio amžiaus asmeniui nustačiusi specialiųjų poreikių, o socialinis darbuotojas, atlikdamas socialinių paslaugų poreikio ir socialinės globos poreikio vertinimą, nustatė, kad asmuo geba tvarkytis buityje, pozityviai bendrauja šeimoje, su kaimynais, bendruomenėje, iš dalies geba atlikti asmeniniame ir visuomeniniame gyvenime reikalingas funkcijas ir iš dalies turi problemų dėl gyvenamojo būsto. Taip pat buvo nustatyta, kad minėtas asmuo neturi kitų socialinių problemų, o bendruomeninėje veikloje nedalyvauja tik dėl to, kad nenori; šio asmens gyvenamasis būstas ir (ar) aplinka yra pritaikyti asmens specialiesiems poreikiams, asmuo gali pats, kai prireikia, išeiti iš namų apsipirkti, sumokėti mokesčius, nueiti pas gydytoją, aplankyti artimuosius ir pan., asmuo gali pats save prižiūrėti, neturi kūno funkcijų ir kūno struktūros sutrikimų, orientuojasi aplinkoje. Nurodyto asmens 2017-04-28 Buities ir gyvenimo sąlygų patikrinimo akte Nr. 9 nurodoma, kad asmuo gyvena nuomojamame būste vienas ir apgyvendinamas globos namuose prašosi dėl to, kad „ <...> nėra kas galėtų juo pasirūpinti pablogėjus sveikatai ar dėl amžiaus nepajėgtų pats savimi pasirūpinti <...>“. Susipažinus su socialinio darbuotojo pateikta išvada, buvo priimtas sprendimas skirti asmeniui ilgalaikės globos paslaugas. Galimybės jam skirti kitas alternatyvias socialines paslaugas (pavyzdžiui, tokias kaip socialinė priežiūra asmens namuose, dienos socialinė globa asmens namuose ar pan.), nebuvo svarstomos.

- Susipažinus su Kauno m. savivaldybės veiklos teritorijoje gyvenančio senyvo amžiaus asmens, neturinčio pastovios gyvenamosios vietos, byla, nustatyta, kad šios Savivaldybės socialinių paslaugų centro darbuotojai išvadoje nurodė, kad nors asmeniui yra teikiamos socialinės priežiūros (apgyvendinimo) paslaugos Kauno miesto socialinių paslaugų centro Nakvynės paslaugų skyriuje, šiam asmeniui būtų tikslinga skirti ilgalaikę socialinę globą institucijoje, nors asmuo yra ir socialiai, ir fiziškai savarankiškas. Atsižvelgdamas į tai, Kauno miesto socialinių paslaugų centras paprašė Savivaldybės išimties tvarka svarstyti galimybę priimti sprendimą dėl ilgalaikės socialinės globos (institucijoje) paslaugų teikimo. Galimybės asmenims skirti kitas alternatyvias socialines paslaugas Komisijos posėdžiuose nebuvo svarstomos.

- Susipažinus su Kauno m. savivaldybės veiklos teritorijoje gyvenančio senyvo amžiaus asmens, kuriam buvo skirta ilgalaikė socialinė globa institucijoje, byla, nustatyta, kad nors socialinis darbuotojas šio senyvo amžiaus asmens socialinės globos poreikio vertinimo išvadoje nurodė, kad siūlo

asmeniui teikti ilgalaikę socialinę globą institucijoje arba alternatyvią paslaugą – trumpalaikę socialinę globą institucijoje, asmuo socialinės priežiūros asmens namuose paslaugos atsisakė, nes „<...> gyvena bendrabučio tipo bute, patogumai bendri, sunku vaikščioti į ketvirtą aukštą <...>“. Atsižvelgdama į tai, Savivaldybė, susipažinusi su socialinio darbuotoj išvada, priėmė sprendimą asmeniui skirti ilgalaikės globos institucijoje paslaugą. Galimybės asmenims skirti kitas alternatyvias socialines paslaugas posėdžiuose nebuvo svarstomos.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta galima teigti, kad socialinių paslaugų poreikio nustatymo procedūrą vykdančiams subjektams yra sudaromos galimybės veikti savo nuožiūra (diskrecija), o jų užpildytų dokumentų ir pateiktų išvadų atitikimo tikrovei ir pagrįstumo patikros mechanizmas neegzistuoja, todėl kyla rizika nesąžiningiems susitarimams pasireikšti.

Pasiūlymai visoms Savivaldybėms:

1. Siekdami identifikuoti galimas klaidas ar pažeidimus pirminiame socialinių paslaugų teikimo organizavimo etape ir užtikrinti su tuo susijusių korupcijos rizikos veiksnių valdymą, siūlome svarstyti galimybę periodiškai atlikti socialinių paslaugų poreikio nustatymo procedūrų paskesniąją kontrolę ir jos vykdymo procedūrą reglamentuoti vidaus teisės aktuose.

2. Siekiant sumažinti socialinių darbuotojų diskreciją ir korupcijos pasireiškimo tikimybę asmens socialinių paslaugų poreikio nustatymo srityje, svarstyti galimybę įgyvendinti keletą (ar visus), alternatyvius pasiūlymus, atsižvelgiant į turimus žmogiškuosius išteklius:

a) Maksimaliai užtikrinti keturių akių principo įgyvendinimą ir nustatyti, kad paslaugų poreikio vertinimo klausimyną ir senyvo amžiaus asmens bei suaugusio asmens su negalia klausimyną pildytų ne mažiau kaip du darbuotojai.

b) Sudaryti komisiją, susidedančią iš socialinių darbuotojų ir (ar) Savivaldybės atstovų, kuri vertintų socialinių darbuotojų užpildytų socialinių paslaugų poreikio vertinimo ir senyvo amžiaus asmens bei suaugusio asmens su negalia formų turinio pagrįstumą ir kolegialiai pateikia pasiūlymą dėl galimų socialinių paslaugų skyrimo asmenims;

c) sudaryti komisijas, kurios pakartotinai nustatytų asmens (šeimos) socialinių paslaugų poreikį tokiais atvejais, kai yra gautas skundas dėl asmens (šeimos) socialinių paslaugų poreikio vertinimo išvados, sprendimo dėl socialinių paslaugų asmeniui skyrimo, įrašymo į Savivaldybių asmenų eilę ilgalaikiai socialinei globai gauti ir pan., taip pat nesant skundo – įvertintų bent jau dalies socialinių paslaugų poreikio vertinimo išvadų, atrinktų pagal iš anksto nustatytus kriterijus ir (arba) iš anksto nustatyta tvarka, atitikimą tikrovei ir pagrįstumą.

2.2.2. *Socialinių paslaugų poreikio ir socialinės globos poreikio vertinimo formose reglamentuoti kriterijai yra vertinamojo pobūdžio, abstraktūs ir sunkiai pamatuojami.*

Teisinio reglamentavimo atsparumo korupcijai požiūriu įvertinę socialinių paslaugų poreikio ir socialinės globos poreikio vertinimo formas⁶, nustatėme, kad asmens (šeimos) socialinių paslaugų poreikio nustatymo ir skyrimo tvarkos aprašo formoje yra reglamentuoti tokie kriterijai: „pozityviai bendrauja šeimoje, su kaimynais, bendruomenėje“, „tinkamai rūpinasi nepilnamečiais šeimos nariais“, „turi kitų socialinių problemų“ – galimi atsakymų pasirinkimai yra „taip“, „iš dalies“ ir „ne“. Senyvo amžiaus asmens socialinės globos poreikio vertinimo formoje reglamentuoto kriterijaus „*gyvenamojo būsto ir aplinkos pritaikymas asmens poreikiams*“ galimi atsakymų variantai yra „taip“, „iš dalies“ ir „ne“: „*nesidomi bendruomeniniu (visuomeniniu) gyvenimu, nenori ir (ar) negali dalyvauti bendruomeninėje veikloje*“, „*nori bendrauti su aplinkiniais, tačiau sunkiai sekasi užmegzti kontaktą arba nėra galimybių bendrauti dėl negalios, jaučiasi vienišas*“, „*daugiau laiko praleidžia namuose, žiūrėdamas televizorių, klausydamas radijo, skaitydamas knygas, kartais užsiimdamas kita mėgstama veikla*“, „*leidžia laiką namuose, niekuo nesidomėdamas ir nieko neveikdamas arba negalėdamas aktyviai leisti laisvalaikio*“. Analizuojant asmenų bylas pastebėta tendencija, jog dažnai socialinių paslaugų poreikį nustatantys subjektai asmenų vertinimo formose nepažymi (nepabraukia), kuris kriterijaus teiginys turėtų būti taikomas vertinamam asmeniui, apibūdinant jo individualų savarankiškumą. Pavyzdžiui: minėtas socialinio savarankiškumo vertinimo kriterijus „*leidžia laiką namuose, niekuo nesidomėdamas ir nieko neveikdamas arba negalėdamas aktyviai leisti laisvalaikio*“, jei darbuotojas vertindamas asmens socialinį savarankiškumą pagal minėtą kriterijų nepabraukia geriausiai asmenį apibūdinančio teiginio, gali būti nepakankamai aišku, ar vertinantis subjektas (-5 balus) asmeniui skyrė už tai, kad jis tiesiog „*leidžia laiką namuose, niekuo nesidomėdamas ir nieko neveikdamas*“, ar už tai, kad „*asmuo leidžia laiką namuose ne dėl to, kad niekuo nesidomi ir nieko neveikia, o dėl to, kad jis negali aktyviai leisti laisvalaikio*“. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad socialiniai darbuotojai, įvertinę asmens socialinį ir fizinį savarankiškumą lygį (susumavę balus), socialinės globos paslaugas parenka pagal Senyvo amžiaus asmens bei suaugusio asmens su negalia socialinės globos poreikio nustatymo metodikos priede pridėtą rekomenduojamų socialinių paslaugų lentelę, kurioje yra numatyta galimybė visiškai socialiai ir (ar) fiziškai nesavarankiškam asmeniui pasiūlyti net penkias socialinės globos paslaugas. Susipažinus su lentelės turiniu, nustatyta, kad

⁶ Asmens (šeimos) socialinių paslaugų poreikio nustatymo ir skyrimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. A1-94, 1 priedas ir Senyvo amžiaus asmens bei suaugusio asmens su negalia socialinės globos poreikio nustatymo metodikos 1 priedas.

socialinio ir fizinio savarankiškumo vertinimo skalė yra gana plati, pavyzdžiui, vadovaujantis lentele, senyvo amžiaus asmuo gali būti pripažįstamas socialiai nesavarankišku, jei surenka nuo -15 iki -60 balų, fiziškai nesavarankišku – jei surenka nuo -15 iki -45 balų. Atsižvelgiant į tai, pagal asmens surinktus balus, jam gali būti siūloma arba dienos socialinė globa asmens namuose, arba dienos socialinė globa institucijoje, arba trumpalaikė socialinė globa asmens namuose, arba trumpalaikė socialinė globa institucijoje, arba ilgalaikė socialinė globa institucijoje, t. y. ilgalaikė socialinė globa institucijoje yra tik viena iš globos paslaugų rūšių. Todėl yra sudaromos galimybės socialiniams darbuotojams asmenų vertinimo formas užpildyti skirtingai esant toms pačioms aplinkybėms, formaliai nepažeidžiant teisės aktų reikalavimų. Pavyzdžiui, susipažinus su Radviliškio r. savivaldybės veiklos teritorijoje gyvenančio senyvo amžiaus asmens, kuriam buvo skirta ilgalaikė socialinė globa Šeduvos globos namuose, byla, nustatyta, kad asmuo kreipėsi į Radviliškio r. savivaldybę dėl apgyvendinimo savarankiško gyvenimo namuose arba ilgalaikės socialinės globos institucijoje skyrimo. Pažymėtina, kad NDNT nebuvo šiam senatvės pensinio amžiaus asmeniui nustačiusi specialiųjų poreikių, o socialinis darbuotojas, atliekantis minėto asmens socialinių paslaugų poreikio vertinimą nustatė, kad asmuo iš dalies geba tvarkytis buityje, bet nesugeba gyventi savarankiškai tik dėl asocialaus gyvenimo būdo, taip pat iš dalies turi kitų socialinių problemų. Atlikus šio asmens socialinės globos poreikio vertinimą buvo nustatyta, kad asmuo gali išeiti iš namų pats, kai prireikia, taip pat dalyvauja bendruomeninėje (visuomeninėje) veikloje, tačiau „dažniausiai leidžia laiką namuose, niekuo nesidomėdamas ir nieko neveikdamas arba negalėdamas aktyviai leisti laisvalaikio“, (nepažymėta, kuris pastarojo kriterijaus pasirinkimo variantas tinka apibūdinant pareiškėją). Nors socialiniam darbuotojui susumavus asmens fizinio savarankiškumo balus, buvo nustatyta, kad asmuo yra savarankiškas, pagal socialinio savarankiškumo vertinimo skalę asmuo surinko -19 balų ir jį socialinis darbuotojas įvertino kaip socialiai nesavarankišką. Savivaldybė, atsižvelgdama į šią socialinio darbuotojo išvadą, priėmė sprendimą teikti asmeniui ilgalaikės globos paslaugą. Tačiau lyginamuoju aspektu analizuojant kitas atsitiktiniu atrankos būdu pasirinktas Radviliškio r. savivaldybės pateiktas bylas buvo nustatyti atvejai, kai socialinis darbuotojas siūlė asmeniui už „surinktus“ socialinio savarankiškumo (- 36 balus) ir „surinktus“ fizinio savarankiškumo (- 35 balus) skirti integralią pagalbą asmens namuose, o ilgalaikę socialinę globą institucijoje tik kaip alternatyvą, arba kitam senyvo amžiaus asmeniui už „surinktus“ socialinio savarankiškumo (-37 balus) ir „surinktus“ fizinio savarankiškumo (-40 balų) skirti dienos socialinę globą ir slaugą asmens namuose, o ilgalaikę socialinę globą institucijoje tik kaip alternatyvą).

Apibendrinant galima teigti, kad dėl vertinimo kriterijų abstraktumo bei gan plačios rekomenduojamų socialinių paslaugų (pagal asmens surinktus balus) skalės, sudaromos sąlygos

vertinimus atliekantiems subjektams piktnaudžiauti, taip pat – apsunkinamos galimybės Savivaldybėms maksimaliai tiksliai įvertinti socialinių paslaugų skyrimo asmenims reikalingumą.

Pasiūlymai Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai:

1. Koreguoti socialinių paslaugų poreikio vertinimo formą bei senyvo amžiaus asmens socialinės globos poreikio vertinimo formą, užtikrinant, kad asmenų vertinimo kriterijai būtų tikslūs, konkretūs, lengvai pamatuojami ir sudarytų galimybes maksimaliai tiksliai įvertinti (apsvarstyti) asmens socialinių paslaugų poreikį.

2. Svarstyti galimybę parengti rekomendacijas, skirtas socialiniams darbuotojams, kuriomis būtų reglamentuoti detalūs paslaugų parinkimo kriterijai ar rekomendacijos, leidžiančios asmeniui parinkti konkrečią socialinės paslaugos rūšį.

2.2.3. Alytaus m. savivaldybėje nėra atskirtos asmenų prašymų-paraiškų socialinėms paslaugoms gauti priėmimo, socialinių paslaugų poreikio vertinimo atlikimo ir socialinių paslaugų teikimo organizavimo funkcijos, o socialinių paslaugų poreikį vertina neturintys tinkamos kvalifikacijos darbuotojai.

Korupcijos rizikos analizės atlikimo metu nustatyta, kad Alytaus m. savivaldybėje yra taikoma antikorpuciniu požiūriu ydinga praktika, kai socialinių paslaugų poreikio vertinimo procedūrą atlieka ir patys šios Savivaldybės Socialinės paramos skyriaus tarnautojai, kurie taip pat priima bei registruoja asmenų prašymus-paraiškas dėl socialinių paslaugų skyrimo, dalyvauja Savivaldybės Socialinių paslaugų poreikio nustatymo ir skyrimo komisijos darbe, šiai Komisijai teikiant siūlymus priimti sprendimą dėl socialinių paslaugų skyrimo ar neskyrimo, taip pat – sudaro asmenų eiles į Savivaldybės kontroliuojamas socialinės globos įstaigas bei eiles kitoms socialinėms paslaugoms gauti. Tokia situacija yra ydinga antikorpuciniu požiūriu, nes yra neatskirtos veiklos organizavimo bei sprendimų priėmimo funkcijos, o tai gali sudaryti galimybes piktnaudžiauti suteiktais įgaliojimais. Pavyzdžiui, nors Savivaldybės asmenų eilė ilgalaikiai socialinei globai gauti yra sudaroma pagal sprendimų dėl socialinės globos skyrimo priėmimo datą, tais atvejais, kai sprendimai dėl socialinės globos skyrimo yra priimami ta pačia data keliems asmenims, yra atsižvelgiama ir į jų prašymo – paraiškos socialinėms paslaugoms gauti priėmimo⁷ datą. Taip pat pažymėtina, kad šios Savivaldybės taikoma socialinių paslaugų poreikio nustatymo procedūros vykdymo praktika, kai socialinių paslaugų poreikio vertinimą atlieka

---

⁷ Nustatyta, kad praktikoje prašymus – paraiškas socialinėms paslaugoms gauti asmenys teikia tiesiogiai Savivaldybės Socialinės paramos skyriaus tarnautojams.

Savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus darbuotojai, nevisiškai atitinka Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatyme bei poįstatyminiuose teisės aktuose įtvirtintą imperatyvią nuostatą – socialinių paslaugų poreikio ir socialinės globos poreikio vertinimo procedūras atlikti tik socialiniams darbuotojams, paskirtiems Savivaldybės institucijos nustatyta tvarka.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, galima teigti, kad socialinių paslaugų teikimo organizavimo praktika Alytaus m. savivaldybėje turėtų būti tobulinama, nes mažina šio proceso skaidrumą ir didina korupcijos pasireiškimo tikimybę.

Pasiūlymai Alytaus m. savivaldybei:

1. Tinkamai vykdyti Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo nuostatas, socialinių paslaugų poreikio vertinimo funkciją pavedant atlikti tik socialiniams darbuotojams.
2. Užtikrinti, kad socialinių paslaugų poreikio vertinimo atlikimas ir šio vertinimo pagrindu priimamų sprendimų priėmimas ir/ar patikrinimas nebūtų priskirtas tiems patiems asmenims.

2.3. Korupcijos rizika sprendimų dėl ilgalaikės socialinės globos paslaugų skyrimo globos įstaigose priėmimo srityje

Išanalizavus sprendimų dėl ilgalaikės socialinės globos paslaugų skyrimo globos įstaigose priėmimo procedūrų teisinį reglamentavimą, teisės normų praktinį įgyvendinimą ir apibendrinus susitikimų su Savivaldybių atstovais metu gautą informaciją, nustatėme, kad *Radviliškio r. savivaldybės viešųjų ir privačių interesų konfliktų prevencijos sistema galėtų būti tobulinama*. Šį teiginį pagrindžia tai, kad analizuojamu laikotarpiu Radviliškio r. savivaldybėje sprendimus dėl socialinės globos teikimo organizavimo globos įstaigoje priimdavo Radviliškio r. savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus vedėjas D. B., Asmenų siuntimo į socialinės globos įstaigas komisijos, sudarytos 2016-03-15 įsakymu Nr. A-290-(8.2), teikimu. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad Radviliškio r. savivaldybės vidaus teisės aktuose, reglamentuojančiuose asmenų siuntimo į socialinės globos įstaigas, tvarką, nustatyta išimtinė kompetencija Komisijai pačiai priimti sprendimus dėl asmenų siuntimo į globos įstaigas be eilės. Įvertinus šios Komisijos sudėtį⁸, nustatyta, kad iki 2019 metų rugsėjo mėnesio, kol buvo pakeista jos sudėtis, Asmenų siuntimo į socialinės globos įstaigas komisijos pirmininku buvo pats D. B., o viena

⁸ Pažymėtina, kad tik 2019 metų rugsėjo mėnesį buvo pakeista šios Komisijos sudėtis, vietoj Socialinės paramos skyriaus vedėjo D. B. komisijos pirmininke paskirta Radviliškio rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus vyriausioji specialistė R. M., o vietoj Šeduvos globos namų direktorės A. B. ir Polekėlės globos namų direktoriaus R. N. nariais paskirti A. G., Savivaldybės administracijos vyriausioji savivaldybės gydytoja, Ž. P., Radviliškio parapijos bendruomenės socialinių paslaugų centro direktorės pavaduotoja, ir D. J., Sutrikusio intelekto žmonių globos bendrijos „Radviliškio viltis“ tarybos pirmininkė.

iš narių – Radviliškio rajone įsikūrusių Savivaldybės biudžetinės įstaigos Šeduvos globos namų direktorė A. B. Korupcijos rizikos analizės atlikimo metu papildomai įvertinus viešųjų ir privačiųjų interesų rizikų valdymą šioje Savivaldybėje, socialinių paslaugų teikimo organizavimo procedūrų kontekste, nustatyta, kad minėtų globos namų direktorė A. B. yra Radviliškio r. savivaldybės Socialinės paramos skyriaus vedėjo brolio žmona. Nors valstybės tarnautojas D. B. ryšį su minėtu fiziniu asmeniu savo privačių interesų deklaracijoje nurodė dar 2013 metais, Savivaldybė tik 2016 metais nušalino D. B. nuo visų interesų konfliktą sukeliančių sprendimų rengimo, svarstymo ar priėmimo stadijų, kad ir kaip jos būtų įvardijamos, susijusių su Šeduvos globos namų direktore A. B., taip pat – nuo rengimo, svarstymo ir priėmimo sprendimų, susijusių su tiesioginės naudos gavimu artimiesiems⁹. Taip pat korupcijos rizikos analizės atlikimo metu nustatyta, kad Šeduvos globos namų direktorė A. B. ryšį su fiziniu asmeniu D. B. deklaracijoje nurodė tik 2019-10-11.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, galima teigti, kad Savivaldybė nepakankamai užtikrino sprendimų dėl socialinės globos paslaugų teikimo (kaip ir priimamų sprendimų dėl asmenų siuntimų į globos įstaigas ne eilės tvarka), priėmimo procedūrų skaidrumą. Todėl neigiamai vertiname Savivaldybėje iki 2019 metų rugsėjo mėn.¹⁰ taikytą antikorporcinį požiūriu ydingą praktiką, kai sprendimus dėl socialinės globos paslaugų teikimo priimdavo D. B., Asmenų siuntimo į socialinės globos įstaigas komisijos teikimu, būdamas šios komisijos pirmininkas ir tai gali būti laikoma korupcijos rizikos veiksniumi.

Pasiūlymai visoms Savivaldybėms:

1. Užtikrinti viešųjų ir privačių interesų konfliktų prevenciją ir kontroliuoti, kad Savivaldybės tarnautojai ir jų kontroliuojamų įstaigų ir įmonių vadovai deklaruotų privačius interesus Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatyme nustatyta tvarka ir laikantis terminų, taip pat įpareigoti už viešųjų ir privačių interesų konfliktų prevencijos funkcijos vykdymą atsakingus Savivaldybės tarnautojus periodiškai stebėti ir atlikti jau pateiktų, deklaruotų privačių interesų duomenų analizę.

2. Įvertinti (pavyzdžiui, atliekant patikrinimą), ar atsakingi Savivaldybės darbuotojai laiku ir tinkamai užtikrina viešųjų ir privačių interesų konfliktų prevencijos sistemos funkcionavimą Savivaldybių administracijoje bei jų kontroliuojamose įstaigose ir įmonėse.

---

⁹ Radviliškio r. savivaldybės administracijos direktoriaus 2016-06-20 įsakymas, Nr. A-683-(8.2).

¹⁰ Kol buvo pakeista Asmenų siuntimo į socialinės globos įstaigas komisijos sudėtis.

2.4. Korupcijos rizika priėmimo į socialinės globos įstaigas organizavimo srityje

Išanalizavus teisinį reglamentavimą, teisės normų praktinį įgyvendinimą ir apibendrinus susitikimų su Savivaldybės atstovais metu gautą informaciją, nustatyta, kad priėmimo į socialinės globos įstaigas organizavimo srityje yra korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

2.4.1. Savivaldybių vidaus teisės aktuose nėra reglamentuoti globos namų parinkimo asmeniui kriterijai.

Korupcijos rizikos analizės atlikimo metu nustatyta, kad praktikoje Savivaldybės paprastai siuntimus asmenims išrašo į jų pačių (ar globėjų, rūpintojų) pasirinktus globos namus¹¹, atsižvelgdamos į asmenų socialinių paslaugų poreikius, taip pat - globos įstaigų galimybes suteikti jiems reikiamas paslaugas. Tačiau pažymėtina, kad taip pat Savivaldybės gali nukreipti asmenis į savo nuožiūra parinktas globos įstaigas, atsižvelgdamos į jose turimą vietų skaičių, teikiamų paslaugų pobūdį ir licenciją teikti socialinę globą, taip pat – jei asmuo nenurodo savo pasirinkimo ar už paslaugą gali mokėti mažau nei pusę jos kainos. Nors Alytaus m. ir Radviliškio r. savivaldybių teigimu, jų praktikoje nebuvo atvejų, kad Savivaldybė pati parinktų asmeniui globos įstaigą, Kauno m. savivaldybėje tokių atvejų būta. Savivaldybė informavo, kad tokiais atvejais asmenys prašyme-paraiškoje socialinėms paslaugoms gauti nenurodydavo globos įstaigos, kurioje norėtų apsigyventi, nes jiems „nėra skirtumo“, kuri įstaiga teiks šią socialinę paslaugą. Interviu su Savivaldybės darbuotojais metu buvo teigiama, kad jei asmuo pats nepasirinkdavo globos įstaigos, Savivaldybės Socialinių paslaugų skyriaus tarnautojos, prieš svarstant asmenų prašymus-paraiškas Kauno m. savivaldybės Socialinės globos skyrimo senyvo amžiaus asmenims, suaugusiems asmenims su negalia ir vaikams su negalia komisijoje, pasiteiraudavo visų Kauno regione įsikūrusių globos įstaigų, ar jos turi laisvų vietų ir tada asmenys į tas įstaigas būdavo nukreipiami. Taip pat Kauno m. savivaldybės Socialinių paslaugų skyriaus darbuotojos paminėjo, kad turi „neoficialų – darbinį“ globos namų sąrašą, kuriuo jos naudojasi vykdydamos su socialinių paslaugų teikimo organizavimu susijusias funkcijas. Darbuotojų teigimu, į minėtą sąrašą yra įtrauktos visos globos įstaigos, su kuriomis Savivaldybė yra sudariusi kompensavimo sutartis dėl konkrečių asmenų, tačiau šis sąrašas yra nuolat papildomas¹². Teigiamai vertiname Kauno m. savivaldybės siekį naudotis sąrašu siekiant tinkamai sisteminti informaciją apie globos įstaigas ar pagelbėti interesantams globos įstaigos pasirinkimo klausimu, kadangi asmuo (vienas iš suaugusių šeimos narių), jo globėjas, rūpintojas

---

¹¹ Korupcijos rizikos analizės atlikimo metu analizavome išrašomų siuntimų į Savivaldybių ir privačius globos namus procedūras.

¹² Savivaldybė nurodė, kad praktikoje dažnai gauna komercinių pasiūlymų sudaryti ilgalaikės ar trumpalaikės socialinės globos teikimo ir išlaidų kompensavimo sutartis. Pavyzdžiui, 2019-08-27 Savivaldybė gavo raštą iš neseniai įsteigtos socialinės globos įstaigos UAB „Remedas“, Nr. 63-1-3866, kuri pasiūlė Savivaldybei sudaryti apgyvendinimo sutartis dėl institucinės socialinės globos suaugusiems asmenims su negalia ir senyvo amžiaus asmenims.

turi teisę gauti informaciją apie Lietuvos Respublikos teritorijoje veikiančias socialinių paslaugų įstaigas, laisvas vietas jose, socialinių paslaugų kainas. Tačiau korupcijos riziką didina tai, kad Savivaldybių darbuotojai, ypač tiesiogiai dalyvaujantys socialinės globos skyrimo procedūroje (bet kuriame jos etape), turi galimybes veikti privačių globos įstaigų interesais (vertindami asmens socialinės globos poreikį, teikdami konsultacijas apie veikiančias socialinės globos įstaigas savivaldybių teritorijose, reklamuodami tam tikras globos įstaigas, sudarydami eiles¹³ ir išrašydami siuntimus į konkrečias socialinės globos įstaigas). Atkreiptinas dėmesys, kad 2019 metais atlikę korupcijos rizikos analizę Socialinių paslaugų priežiūros departamento prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos vykdomos socialinės globos veiklos licencijavimo ir socialinės globos kokybės valstybės ir vietos savivaldos lygmenimis kontrolės srityje bei Neįgaliųjų reikalų departamento prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos siuntimų asmenims apsigyventi valstybės socialinės globos įstaigose išdavimo srityje¹⁴ nustatėme galimas sąsajas tarp Radviliškio r. ir Kauno m. savivaldybių administracijų darbuotojų ir privačių globos namų¹⁵. Todėl tai didina korupcijos riziką. Pažymėtina, kad susipažinę su Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos interneto svetainėje paskelbtu Lietuvos apskrityse veikiančiu „Senų žmonių globos įstaigų“ sąrašu¹⁶, nustatėme, kad jame yra nurodytos ne visos tokio pobūdžio paslaugas teikiančios įstaigos ir todėl nesudaromos sąlygos suinteresuotiems asmenims gauti aktualios informacijos. Taip pat pastebėjome, kad visos Savivaldybės, kurių veiklą šioje srityje analizavome, interneto svetainėse taip pat nepateikė informacijos apie jų teritorijose veikiančias globos įstaigas.

Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad ilgalaikės socialinės globos paslaugų teikimo organizavimo procesas savivaldybių lygmeniu (tiek atskirais atvejais parenkant asmenims globos įstaigas, tiek vykdant visuomenės informavimą) yra nepakankamas ir gali būti vertinamas kaip veiksnys

---

¹³ Pavyzdžiui, Kauno m. savivaldybė sudaro atskiras eiles į visus Kauno regione veikiančius globos namus, išskyrus valstybinius globos namus, pavaldžius Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai. Pažymėtina, kad eiles į valstybinius globos namus sudaro ir tvarko Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos arba Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, priklausomai nuo asmenų, siunčiamų į globos namus kategorijų.

¹⁴ Korupcijos rizikos analizės išvada skelbiama mūsų interneto svetainėje, nuoroda <https://www.stt.lt/lt/naujienos/?cat=1&nid=3005>

¹⁵ Pažymėtina, kad socialinės globos įstaigos yra finansiškai suinteresuotos, didesniu gyventojų skaičiumi. Už suteiktas paslaugas gautos lėšos naudojamos darbuotojų darbo užmokesčiui, mitybai ir kt. gyventojų bei įstaigos veiklos reikmėms užtikrinti. Ir atvirkščiai, kuo globos įstaiga turi daugiau neužimtų vietų, tuo labiau jai tai nuostolinga: negaunamos lėšos, nors išlaidos darbo užmokesčiui, šildymui ir įvairioms kitoms reikmėms patiriamos. O naujas socialinių paslaugų įstaigas Savivaldybės steigia tik tais atvejais, kai kitos įstaigos neteikia ar teikia nepakankamai gyventojams reikalingų paslaugų.

¹⁶ <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/socialine-integracija/socialines-paslaugos/globos-istaigu-sarasai/senu-zmoniu-globos-istaigos>, žiūrėta 2020-01-22

korupcijos rizikai kilti. Pažymėtina, kad veiklos viešinimas skatina procedūrų skaidrumą, todėl tinkamas visuomenės informavimas laikytinas reikšminga prielaidų korupcijai pasireikšti mažinimo priemone.

Pasiūlymas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai:

Parengti ir reguliariai atnaujinti visų Lietuvos Respublikos teritorijoje veikiančių globos įstaigų sąrašą ir skelbti jį savo interneto svetainėje.

Pasiūlymas visoms Savivaldybėms:

Svarstyti galimybę Savivaldybių vidaus teisės aktuose reglamentuoti globos įstaigų parinkimo asmeniui kriterijus, jei asmuo nenurodo savo pasirinkimo arba už paslaugą gali mokėti mažau nei pusę jos kainos ir pan.

2.4.2. Savivaldybės nėra įdiegusios priemonių asmenų, laukiančių eilėje, duomenų keitimo atsekamumui garantuoti.

Susipažinę su praktine eilių¹⁷ sudarymo tvarka ir procedūromis Savivaldybėse, nustatėme, kad SPIS nepritaikyta šiai funkcijai atlikti, todėl laukiančiųjų asmenų eilės sudaromos „Microsoft Word“ programoje, o visus duomenis apie laukiančiuosius asmenis Savivaldybių socialinės paramos skyrių darbuotojai suveda į šią programą patys. Palyginus visų Savivaldybių sudaromų eilių lentelių turinį, matyti, kad nėra vienodos praktikos, kokie asmens duomenys turėtų būti suvedami į eilių lenteles. Visose Savivaldybių darbuotojų pildomose lentelėse yra kaupiama skirtingo pobūdžio informacija apie laukiantį eilėje asmenį, pavyzdžiui: vienoje lentelėse yra nurodomas tik asmens vardas, pavardė ir asmens kodas, kitose – papildomai įrašoma informacija apie asmens prašymo gavimo datą, socialinių paslaugų poreikio vertinimo datą ar asmens priklausomumą tam tikrai socialinei grupei ir pan. Atkreiptinas dėmesys, kad lentelių forma pildomos eilės socialinėms paslaugoms gauti yra saugomos tokio pobūdžio eiles sudarančių ir administruojančių Savivaldybių padalinių, planuojančių ir organizuojančių socialines paslaugas, tarnautojų darbo kompiuteriuose. Eilių sudarymo procedūros patikra nevykdoma. Korupcijos rizikos analizės metu neturėjome galimybės tiesiogiai susipažinti su asmenų eilių pokyčiais pačiose „Microsoft Word“ programose sudaromose lentelėse, nes, Savivaldybių teigimu, lentelėse yra kaupiama tik informacija apie eilėje į globos namus dar laukiančius asmenis.

---

¹⁷ Korupcijos rizikos analizės atlikimo metu nustatyta, jog Savivaldybės sudaro atskiras paslaugų gavėjų eiles ne tik ilgalaikiai socialinei globai, bet ir kitoms atskiroms socialinės globos ir socialinės priežiūros paslaugoms (pagalbai į namus, integraliai pagalbai asmens namuose ir pan.) gauti.

Savivaldybės nurodė, kad praktikoje, kai asmuo patenka į globos namus, jo duomenys iš lentelės yra ištrinami ir nėra niekur archyvuojami. Todėl praktikoje suinteresuoti asmenys, (pavyzdžiui, kurie turi įtarimų, kad kiti pareiškėjai galėjo patekti į globos įstaigas anksčiau už juos dėl pažeisto eiliškumo), eilių pokyčius galėtų įvertinti tik netiesiogiai, pvz., susipažinę su kitų socialinės globos paslaugų gavėjų bylomis, tačiau tokia prieiga jiems neturėtų būti suteikta dėl asmens duomenų apsaugos reikalavimų. Todėl tai didina korupcijos pasireiškimo tikimybę, nes minėtos programinės įrangos formatu sudarytose eilių lentelėse informaciją registruojantis ir ją administruojantis darbuotojas prirėkęs (esant suinteresuotumui) gali bet kada perrašyti ir (ar) pakeisti joje esančius laukiančių asmenų duomenis, turėdamas tikslą paslėpti galimo biurokratizmo apraiškas ar suteikti pirmenybę tam tikriems eilėse laukiantiems asmenims.

Pažymėtina, kad siekdami praktiškai įvertinti eilėse laukiančių asmenų patekimo į globos namus tendencijas, papildomai paprašėme Savivaldybių pateikti informaciją apie senyvo amžiaus asmenis, kurie 2017–2019 metų I pusmetį kreipėsi į jas dėl ilgalaikės socialinės globos paslaugų Savivaldybių kontroliuojamose ar privačiose globos įstaigose skyrimo. Savivaldybių administracijų socialinės paramos skyrių darbuotojai pateikė jų pačių sudarytas „Microsoft Word“ formato lenteles – išsklotines, kuriose nurodė asmens vardą, pavardę, kreipimosi į Savivaldybę dėl ilgalaikės socialinės globos paslaugų skyrimo datą, Savivaldybės priimto sprendimo teikti asmeniui ilgalaikę globą datą, taip pat – siuntimo į globos įstaigą išrašymo datą arba informaciją, kad asmuo dar laukia eilėje. Nors atsitiktinės atrankos būdu praktiškai atlikę Kauno m. ir Alytaus m. savivaldybių sudarytose lentelėse, kuriose atsispindi informacija apie tai, kada asmuo pateko į globos namus, turinio analizę, nukrypimų nuo siuntimų išdavimo eiliškumo nenustatėme, atkreipėme dėmesį į Kauno m. savivaldybės mums pateiktas lentelių išsklotines. Nors ši Savivaldybė išsklotinėse nurodė išrašyto siuntimo konkrečiam senyvo amžiaus asmeniui numerį, duomenų apie siuntimo išrašymo datą nepateikė. Savivaldybė informavo, kad siuntimų neregistruoja, tačiau iš esmės jų išrašymo data yra panaši į lėšų kompensavimo sutarčių dėl paslaugų teikimo konkrečiam asmeniui sudarymo datą. Savivaldybės teigimu, siuntimas yra išrašomas panašiu metu, kai yra pasirašoma sutartis, t. y. kai ateina asmens eilė gauti paslaugą, todėl yra galimas kelių dienų skirtumas tarp siuntimo išrašymo datos bei sutarties sudarymo datos. Mūsų nuomone, tai, kad Savivaldybė neregistruoja išrašytų siuntimų dokumentų valdymo sistemoje kartu su kitais dokumentais, būtinais tinkamam socialinių paslaugų teikimo organizavimo procesui užtikrinti, sudaro nepakankamas galimybes maksimaliai tinkamai vykdyti asmenų, laukiančių eilėje į konkrečias globos įstaigas (kaip ir jau apgyvendintų asmenų), duomenų stebėseną, pasunkina galimybes užtikrinti

tikslų asmens duomenų atsekamumą bei jo vietos (judėjimo) eilėje pokytį, taip pat didina korupcijos pasireiškimo tikimybę.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, galima teigti, kad vidaus kontrolės priemonių, skirtų periodiškam į savivaldybių globos įstaigas laukiančiųjų asmenų eilių sudarymo ir siuntimų išrašymo procedūroms įvertinti nebuvimas, sudaro nepakankamas galimybes asmenų priėmimo į globos namus organizavimo proceso skaidrumui užtikrinti ir tai sudaro sąlygas korupcijos rizikai didėti.

Pasiūlymai visoms Savivaldybėms:

1. Tobulinti pareiškėjų registravimo ir jų duomenų tvarkymo procedūras (sistemą), siekiant užtikrinti tinkamą eilių sudarymo ir administravimo procedūrų skaidrumą, taip pat įdiegti priemones duomenų keitimo atsekamumui užtikrinti.

2. Numatyti vidaus kontrolės priemones, skirtas periodiškam į Savivaldybės (ar į kitas globos įstaigas) laukiančiųjų asmenų eilių sudarymo ir siuntimų išrašymo procedūroms įvertinti, kurias turėtų tam tikru periodiškumu atlikti šioje procedūroje tiesiogiai nedalyvaujantys asmenys.

Pasiūlymas Kauno m. savivaldybei:

Registruoti Savivaldybės išrašomus siuntimus į Savivaldybės kontroliuojamas bei privačias globos įstaigas.

2.4.3. Savivaldybės viešai neskelbia informacijos, susijusios su eilių dėl socialinės priežiūros ir socialinės globos paslaugų gavimo sudarymu.

Įvertinus tiek pačių Savivaldybių, tiek kai kurių globos namų interneto svetainėse skelbiamą informaciją, nustatyta, kad nei KRA metu analizuotos Savivaldybės, nei pačios globos įstaigos neskelbia eilių sudarymo į globos namus tvarkos bei laisvų vietų skaičiaus¹⁸. Viešojoje erdvėje nėra skelbiamų ir nuasmenintų asmenų, laukiančių eilėje į Savivaldybių pavaldžias biudžetines globos įstaigas (ar viešąsias įstaigas, kurių steigėjos yra Savivaldybės), duomenų. Asmenys, suinteresuoti gauti paslaugas, neturi galybės stebėti eilių pokyčių ir savo vietos jose tiesiogiai (*angl. on line*) ir tai didina korupcijos pasireiškimo tikimybę. Korupcijos riziką didina ir tai, kad apskritai nėra aišku, kokia forma, periodiškumu ir kaip praktikoje yra ar turėtų būti vykdomos informacijos apie laisvas vietas globos įstaigose teikimo Savivaldybėms procedūros, taip pat neaiški asmenų, laukiančių eilėse, informavimo

¹⁸ Tik įvertinus VŠĮ Kauno panemunės socialinės globos namų interneto svetainėje <http://kaunoseneliai.lt/informacija-apie-laisvas-vietas/> skelbiamą informaciją (žiūrėta 2019-10-20), nustatyta, kad ši globos įstaiga kol kas laisvų vietų trumpalaikiai (ilgalaikiai) socialinei globai teikti neturi.

apie atsilaisvinusią vietą globos įstaigoje tvarka. Pavyzdžiui, nors Kauno m. savivaldybė nurodė, kad globos įstaigos jai kartą per mėnesį elektroniniu paštu turi teikti informaciją apie laisvas vietas jose, dažnai Socialinių paslaugų skyriaus darbuotojai patys skambina į globos įstaigas ir teiraujasi, ar yra laisvų vietų. Kaip minėta, Alytaus m. ir Radviliškio r. savivaldybių teigimu, informacija apie laisvas vietas jų kontroliuojamose globos įstaigose dažniausiai yra gaunama elektroniniu paštu, o informacija apie laisvas vietas privačiose globos įstaigose – iš paslaugos teikimu suinteresuotų asmenų. Ši situacija yra ydinga antikorpuciniu požiūriu, nes sudaro sąlygas globos įstaigoms piktnaudžiauti, disponuojant informacija apie laisvas vietas. Taip pat manome, kad į Savivaldybių eiles įtraukti asmenys turi teisę žinoti apie jų eiliškumą bei jo pokytį tam tikru periodiškumu. Tuo tarpu tiesioginiai skambučiai Savivaldybių administracijų darbuotojams negali būti laikomi tinkamu ir pakankamai skaidriu būdu gauti informaciją apie savo vietą eilėje.

Todėl galima daryti išvadą, kad dėl nepakankamo eilių į globos įstaigas (taip pat ir eilių kitoms socialinės priežiūros paslaugoms gauti) proceso viešumo, sumažėja visuomeninė eilių socialinė paslaugoms gauti sudarymo ir administravimo procesų kontrolė. Dėl šių priežasčių yra sudaromos galimybės piktnaudžiauti ir tai gali lemti papildomos korupcijos rizikos didėjimą.

Pasiūlymai visoms Savivaldybėms:

Įgyvendinti dalį (ar visas) pasiūlymo alternatyvas, kiek tai įmanoma atsižvelgiant į turimus išteklius ir asmens duomenų apsaugos reikalavimus:

a) Savivaldybių interneto svetainėse skelbti informaciją apie eiles socialinės priežiūros paslaugoms gauti ir nurodyti nuasmenintus į eilę įtrauktų asmenų duomenis bei pažymėti šių asmenų eiliškumą tam tikroms paslaugoms gauti ir pan. Atkreiptinas dėmesys, kad kai kurių privačių globos įstaigų taikoma praktika savo interneto svetainėse skelbti tik bendrą laukiančiųjų asmenų skaičių yra nepakankamai skaidri, nes iš pateikiamų duomenų suinteresuoti asmenys negali suprasti nei savo eiliškumo, nei jo pokyčio ir pan.

b) Svarstyti galimybes asmeniui, pateikusiam prašymą ir įrašytam į eilę, suteikti identifikacinį kodą, kurį suvedus būtų pateikiama informacija apie vietą eilėje. Taip pat svarstyтина galimybė šiuos duomenis tvarkyti automatizuota informacinių sistemų pagalba, tokiu būdu sumažinant su žmogiškuoju veiksmu susijusią korupcijos riziką.

2.4.4. Radviliškio r. savivaldybės Asmenų siuntimo į socialinės globos įstaigas komisijai yra sudaromos galimybės piktnaudžiauti suteiktais įgaliojimais priimant sprendimus dėl asmenų patekimo be eilės į Savivaldybės globos namus.

Korupcijos rizikos analizės atlikimo metu nustatėme, kad Radviliškio r. savivaldybėje sprendimus dėl asmenų siuntimo be eilės į globos įstaigas priima ne šios Savivaldybės Socialinės paramos skyriaus vedėjas Asmenų siuntimo į socialinės globos įstaigas komisijos teikimu, o pati Komisija. Antikorupciniu požiūriu įvertinę Komisijos darbo tvarką reglamentuojančius vidaus teisės aktus, nustatėme, kad juose nėra pateikiamas aiškus priežasčių, kurioms atsiradus, asmeniui gali būti skiriamos socialinės globos paslaugos skubos tvarka, sąrašo ir motyvų. Todėl pati Komisija savo nuožiūra vertina ir nusprendžia, ar asmens, suinteresuoto gauti paslaugas, pateiktos priežastys yra pakankamos skirti ilgalaikę globą skubos tvarka be eilės, ar ne. Pažymėtina, kad mums nekilo klausimų dėl Komisijos priimtų sprendimų patalpinti į globos įstaigas be eilės ypač sunkios sveikatos būklės asmenis¹⁹, pagrįstumo. Tačiau atkreipėme dėmesį, kad kai kuriais mūsų analizuotais atvejais, tokiais pat ar labai panašiomis aplinkybėmis, Komisija priėmė skirtingus sprendimus dėl asmenų patekimo be eilės į Savivaldybės globos įstaigą, nors asmenų galimybės ten patekti be eilės buvo lyg ir analogiškos. Pavyzdžiui, šios Komisijos 2017-05-2 protokole Nr. 8 yra nurodyta, jog Komisija vienbalsiai priėmė sprendimą siūlyti senyvo amžiaus asmeniui teikti ilgalaikę socialinę globą Šeduvos globos namuose ne eilės tvarka, nes jis savarankiškai gyventi nesugeba ir pats savarankiškai pasirūpinti savimi negali. Nors to paties posėdžio metu buvo svarstomas lyg ir analogiškas kito senyvo amžiaus asmens prašymas dėl ilgalaikės socialinės globos Šeduvos globos namuose teikimo. Posėdžio metu taip pat buvo nurodyta, kad asmuo savarankiškai gyventi nesugeba ir pats savarankiškai pasirūpinti savimi negali, tačiau Komisija šiuo konkrečiu atveju priėmė sprendimą įtraukti asmenį į Šeduvos globos namų eilę.

Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad Komisijos veiklos teisinio reglamentavimo trūkumai suteikia per plačius diskrecinius įgaliojimus Komisijos nariams priimant sprendimus dėl asmenų siuntimo į globos įstaigas ne eilės tvarka ir sudaro galimybę piktnaudžiauti turimomis teisėmis ir tai yra ydinga antikorupciniu požiūriu.

---

¹⁹ Korupcijos rizikos analizės atlikimo metu analizuodami Radviliškio r. savivaldybės pateiktas asmenų bylas nustatėme atvejus, kai tam tikri asmenys į globos įstaigas buvo patalpinti skubos tvarka. Tokiais atvejais Savivaldybė gavo oficialius prašymus (medicinines išvadas) iš ligoninių, kuriose asmenys tuo metu buvo gydomi. Tokio pobūdžio prašymuose dažniausiai buvo nurodoma, kad asmuo nebegali gyventi vienas dėl ypač sunkios sveikatos būklės, kartu pridėti ir medicininiai dokumentai.

Pasiūlymai Radviliškio r. savivaldybei:

1. Asmenų siuntimo į socialinės globos įstaigas tvarkos apraše reglamentuoti sąlygas, kuriomis Asmenų siuntimo į socialinės globos įstaigas komisija gali priimti sprendimą dėl asmenų siuntimo į globos įstaigas be eilės.

2. Svarstyti galimybę sprendimų dėl asmenų siuntimų į globos įstaigą be eilės priėmimo funkciją pavesti vykdyti ne Komisijai, o Savivaldybės administracijos direktoriaus įgaliotam asmeniui šios Komisijos teikimu.

2.5. Korupcijos rizika Savivaldybėms praktiškai vykdant asmens mokėjimo už socialines paslaugas dydžio nustatymo procedūrą

Mokėjimo už socialines paslaugas dydis asmeniui (šeimai) yra nustatomas individualiai, atsižvelgiant į finansines galimybes mokėti už socialines paslaugas ir asmeniui teikiamų socialinių paslaugų rūšį. Įvertinę teisinį reglamentavimą, teisės normų praktinį įgyvendinimą ir palyginus bei apibendrinus susitikimų su Savivaldybių atstovais metu gautą informaciją, nustatėme, kad:

2.5.1. Savivaldybių darbuotojai atlikdami asmens finansinių galimybių mokėti už socialines paslaugas vertinimo procedūrą, asmens pateiktus duomenis suveda į SPIS sistemą rankiniu būdu. Pažymėtina, kad nors informacija apie asmens pajamas ir nuosavybės teise turimą turtą, tokį, kaip statinius, įskaitant nebaigtus statyti, bei žemę (įskaitant užimtą miško ir vandens telkinių), gaunama iš Lietuvos Respublikos informacinių sistemų, duomenų apie kitus asmens galimus mokėjimo už socialines paslaugas šaltinius (pavyzdžiui, akcijas, obligacijas, vertybinius popierius, pinigines lėšas ir pan.), Savivaldybei gauti iš valstybės registru nėra galimybės. Todėl praktikoje yra atsižvelgiama tik į paties asmens pateiktą informaciją. Pažymėtina, kad asmens turimo arba turėto turto vertė yra nustatoma sumuojant visą Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo 31 str. 1 d. nurodytą turtą²⁰. Atkreiptinas dėmesys, kad Alytaus m. ir Radviliškio r. savivaldybių socialinės paramos skyrių vadovai ar kiti įgalioti asmenys nevykdo asmens (šėimos) finansinių galimybių mokėti už socialines paslaugas vertinimo ir asmens (šėimos) mokėjimo už socialines paslaugas dydžio nustatymo procedūrų paskesniosios kontrolės²¹. Todėl yra tikimybė, kad Savivaldybių darbuotojai, veikdami konkrečių asmenų interesais, gali į SPIS nesuvesti asmens turto duomenų, kurių Savivaldybės pačios gauti neturi

²⁰ Statiniai, įskaitant nebaigtus statyti, privalomos registruoti transporto priemonės, privaloma registruoti žemės ūkio technika, žemė (įskaitant užimtą miško ir vandens telkinių), akcijos, obligacijos, vekseliai ir kiti vertybiniai popieriai, pinigines lėšos).

²¹ Tik Kauno m. savivaldybė išvados dėl korupcijos rizikos analizės projekto derinimo metu informavo, kad praktikoje, prieš pasirašant sutartį, skyriaus vadovas ir pavaduotojas perskaičiuoja skyriaus darbuotojų skaičiuotus mokėjimo dydžius.

galimybės. Tai gali lemti mažesnę asmens mokesčio už ilgalaikę socialinę globą dydį ir dėl šios priežasties valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšomis kompensuojama dalis tam tikram asmeniui būtų didesnė.

Pasiūlymas visoms Savivaldybėms:

Periodiškai vykdyti asmens (šeimos) finansinių galimybių mokėti už socialines paslaugas vertinimo ir asmens (šeimos) mokėjimo už socialines paslaugas dydžio nustatymo procedūrų paskesniąją kontrolę, kurią tam tikru periodiškumu turėtų atlikti šiose procedūrose tiesiogiai nedalyvaujantys asmenys.

2.5.2. Radviliškio r. savivaldybės Gyventojų mokėjimo už socialines paslaugas tvarkos apraše, patvirtintame Radviliškio r. savivaldybės tarybos 2015-05-21 sprendimu, įtvirtinta nuostata, kurioje reglamentuota, kad „tais atvejais, kai asmuo jau gauna ilgalaikės socialinės globos paslaugas, o jo turtas yra nelikvidus (statiniai apgriuvę, labai blogos būklės; žemė pelkėta, labai toli nuo socialinės infrastruktūros; transporto priemonės labai senos, nenaudojamos ir pan.), asmuo gali būti atleidžiamas nuo turto vertinimo. Nors Savivaldybė nurodė, kad praktikoje tokių atvejų nebuvo, manome, kad ši norma yra ydinga antikorupciniu požiūriu, nes nėra aišku, kaip turėtų būti taikoma ši procedūra: ar nagrinėjant kiekvieno pareiškėjo prašymą, ar ne. Taip pat nėra aišku, kokie Savivaldybės ir (ar) kitų institucijų subjektai (ir koku būdu) įsitikina, kad pareiškėjo turtas yra nelikvidus, koku būdu yra nustatoma, kad statinys yra „labai blogos būklės“ ar „labai toli nuo socialinės infrastruktūros“, „transporto priemonės labai senos“, kur fiksuojama tokio pobūdžio informacija, kas priima sprendimą neatlikti asmens turto vertinimo, nes jo turtas yra nelikvidus ir kur (kaip) fiksuojami priimti sprendimai. Pažymėtina, kad šios Savivaldybės vidaus teisės aktuose yra reglamentuota galimybė atleisti asmenį nuo turto vertinimo neatitinka Mokėjimo už socialines paslaugas tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-06-14 nutarimu Nr. 583, nuostatų, nes išplečia šiame nutarime nustatytą mokėjimo už socialines paslaugas dydžio nustatymo režimą. Nepagrįstas išimties taikymo išplėtimas suteikia galimai per plačius diskrecinius įgaliojimus Savivaldybės valstybės tarnautojams ar darbuotojams, priimantiems sprendimus atleisti asmenis nuo turto vertinimo, ir tai yra korupcijos rizikos veiksnys.

Pasiūlymas Radviliškio r. savivaldybei:

Koreguoti Radviliškio r. savivaldybės gyventojų mokėjimo už socialines paslaugas tvarkos aprašo, patvirtinto Savivaldybės tarybos 2015-05-21 sprendimu, nuostatas ir pašalinti galimybę neatlikti asmens turto vertinimo tais atvejais, kai asmuo jau gauna ilgalaikės socialinės globos paslaugas, o jo turtas yra nelikvidus (statiniai apgriuvę, labai blogos būklės; žemė pelkėta, labai toli nuo socialinės infrastruktūros; transporto priemonės labai senos, nenaudojamos ir pan.).

2.6. Teisinio reguliavimo spragos mokėjimo už socialines paslaugas dydžio nustatymo srityje

Antikorupciniu požiūriu įvertinus teisinį reglamentavimą mokėjimo už socialines paslaugas dydžio nustatymo srityje, darytina išvada, kad šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas, nors ir nesudaro tiesioginių sąlygų korupcijai atsirasti, yra tobulintinas siekiant didesnio aiškumo ir skaidrumo priimant sprendimus dėl mokėjimo už socialines paslaugas dydžio nustatymo srityje. Korupcijos rizikos analizės atlikimo metu atkreipėme dėmesį, kad:

2.6.1. Kai asmuo gyvena su šeima ir (ar) artimaisiais giminaičiais ir šios šeimos ar kitų artimųjų giminaičių gyvenamoji patalpa, kurioje jie ne trumpiau kaip vienus metus yra deklaravę savo gyvenamąją vietą, yra jo nuosavybės teise turimas turtas, šios patalpos į asmens turtą neįskaitomos. Tokiu būdu yra sudaromos galimybės vienišam asmeniui savo nuosavybės teise turimose patalpose fiktyviai priregistruoti artimuosius giminaičius ir tokiu būdu dirbtinai sumažinti mokesčio už socialinę globą dydį ir dėl šių priežasčių valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšomis kompensuojama mokėjimo už socialines paslaugas dalis gali padidėti.

Pasiūlymas visoms Savivaldybėms:

Pagal galimybes kontroliuoti, ar asmens, pretenduojančio gauti socialines paslaugas, giminaičiai (ar kiti artimieji asmenys) faktiškai gyvena pareiškėjui nuosavybės teise priklausančiose patalpose, ir šią funkciją pavesti vykdyti socialiniams darbuotojams suinteresuoto asmens buities sąlygų patikros metu.

2.6.2. Nacionaliniame teisiniame reglamentavime yra įtvirtinta prievolė Savivaldybėms, vertinančioms asmens finansines galimybes mokėti už ilgalaikę socialinę globą, įskaityti tik asmens nuosavybės teise turimą ar per praėjusius 12 mėnesių iki kreipimosi dėl socialinių paslaugų skyrimo ar asmens finansinių galimybių mokėti už ilgalaikę socialinę globą vertinimo turėtą turtą.

Analizuodami Savivaldybių pateiktas senyvo amžiaus asmenų, gavusių ilgalaikės globos paslaugas, bylas, nustatėme, kad dažnai asmenys nurodo jokio turto neturintys ir tokiomis aplinkybėmis asmuo už ilgalaikę socialinę globą moka mažiau, nes likusią socialinės paslaugos kaina yra dotuojama iš valstybės ar Savivaldybių biudžetų. Pažymėtina, jei asmuo nurodo, kad turto neturi, mokesčio už ilgalaikę socialinę globą institucijoje dydis jam yra apskaičiuojamas tik pagal gaunamas pajamas. Mūsų nuomone, 12 mėnesių terminas yra per mažas, nes sudaro galimybes asmenims piktnaudžiauti²², pavyzdžiui, turtą padovanojant kitiems asmenims ar parduodant prieš kreipiantis į Savivaldybes dėl ilgalaikės socialinės globos paslaugų gavimo, siekiant mažiau mokėti už šią paslaugą.

Pasiūlymas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai:

Svarstyti galimybę inicijuoti Mokėjimo už socialines paslaugas tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-06-14 nutarimu Nr. 583, pakeitimus ir numatyti, kad nustatant asmens, pradėjusio gauti ilgalaikę socialinę globą, finansines galimybes mokėti už ilgalaikę socialinę globą, įskaitomas asmens nuosavybės teise turimas ar per ilgesnį nei vieneri metai iki kreipimosi dėl socialinių paslaugų skyrimo ar asmens finansinių galimybių mokėti už ilgalaikę socialinę globą vertinimo turėtas turtas arba taikyti alternatyvias priemones, kurios leistų sumažinti piktnaudžiavimo tikimybę.

2.6.3. Mokėjimo už socialines paslaugas tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-06-14 nutarimu Nr. 583, yra reglamentuota, kad informaciją apie asmens turimus statinius (įskaitant nebaigtus statyti) ir žemę (įskaitant užimtą miško ir vandens telkinių ir jų vertes) Savivaldybės gauna iš valstybės įmonės Registrų centro. Atkreiptinas dėmesys, kad turto vertės normatyvui nustatyti yra taikomos valstybės įmonės Registrų centro nustatomos nekilnojamojo turto ploto vieneto normatyvinės vertės piniginei socialinei paramai nepasiturintiems gyventojams gauti pagal kiekvienų metų sausio 1 dienos vidutinės nekilnojamojo turto rinkos vertes Lietuvos miestuose ir savivaldybių centruose, kitose savivaldybių teritorijose. Jei asmens turtas viršija normatyvą, jis privalo papildomai mokėti 1 proc. turto mokesčio, o jei neviršija, mokama tik 80 proc. pajamų. Savivaldybės neturi teisinio pagrindo imtis priemonių, kad įsitikintų, kokia yra turto reali rinkos vertė ir ar masinio vertinimo būdu nustatyta vertė yra bent jau artima realiai rinkos vertei, ir privalo vadovautis tik valstybės įmonės Registrų centro pateikta informacija. Pažymėtina, kad nors socialiniai darbuotojai, atlikdami

---

²² Prieiga internete: <https://kauno.diena.lt/naujienos/kaunas/miesto-pulsas/kas-turetu-padengti-senjoru-gyvenimo-globos-namuose-kastus-905673>.

asmens socialinių paslaugų vertinimą, lankosi asmens namuose, jie vertina tik tai, ar asmens būstas yra pritaikytas asmens poreikiams, todėl neigiamai vertiname tai, kad turto vertės normatyvo vertės yra nustatomos tik masinio vertinimo būdu, neatsižvelgiant į realią konkretaus statinio, žemės ar kito nekilnojamojo turto realią būklę ir vertę. Korupcijos rizikos analizės atlikimo metu analizuodami senyvo amžiaus asmenų, gaunančių ilgalaikės socialinės globos paslaugas, bylas, Kauno mieste nustatėme atvejų, kai asmens turto vidutinė rinkos vertė viršijo Registrų centro nustatytas nekilnojamojo turto ploto vieneto normatyvinę vertę ir asmenys turėjo mokėti 1 proc. turto mokestį nuo turto vertės, viršijančios nustatytą turto vertės normatyvą. Pavyzdžiui: susipažinus su senyvo amžiaus asmens byla, nustatyta, kad jo turimo beveik 34 kv. m buto Šiaurės pr., Kaune, Registrų centro nustatyta vidutinė rinkos vertė yra 20 100 Eur, tuo tarpu įvertinus interneto svetainės www.aruodas.lt turinį nustatyta, kad panašaus ploto ir statybos metų butą net be rūšio siūloma parduoti už 42 000 Eur. Susipažinus su kito senyvo amžiaus asmens byla, nustatyta, kad jo turimo beveik 65 kv. m buto vidutinę rinkos vertę Registrų centras yra įvertinęs 15 400 Eur, tuo tarpu įvertinus interneto svetainės www.aruodas.lt turinį, nustatyta, kad panašaus ploto ir statybos metų butą siūloma parduoti už 55 000 Eur. Taigi galima teigti, kad asmens turto vertė gali neviršyti normatyvo tik dėl to, kad Registrų centrui atliekant masinį vertinimą turto vidutinė rinkos vertė buvo nustatyta mažesnė ir dėl to neviršijo normatyvo, arba viršijo normatyvą, bet nepakankamai, nes reali turto rinkos vertė yra gerokai didesnė. Dėl šių priežasčių asmenims gali būti apskaičiuojamas mažesnis mokestis už ilgalaikę socialinę globą globos įstaigoje, o kita globos kainos dalis yra kompensuojama valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšomis.

Pasiūlymas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai:

Svarstyti galimybę inicijuoti mokėjimo už socialines paslaugas tvarką reglamentuojančių teisės aktų pakeitimus, siekiant numatyti kriterijus ir aplinkybes, kurioms atsiradus, asmuo privalėtų papildomai pateikti turto vertinimo paslaugas teikiančios bendrovės atliktą jo turimo turto vertinimą, siekiant išvengti situacijos, kai jiems gali būti apskaičiuojamas mažesnis mokestis už ilgalaikę socialinę globą globos įstaigoje, nes vidutinė turto rinkos vertė yra gerokai mažesnė už realią arba savivaldybės turėtų įsigyti turto vertinimo paslaugas viešųjų pirkimų būdu.

---

3. MOTYVUOTOS IŠVADOS

1. Išanalizavus teisės aktus, reglamentuojančius Savivaldybių veiklą asmens pateikiamų prašymų-paraiškų socialinėms paslaugoms gauti registravimo srityje darytina išvada, kad šioje srityje yra korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių²³:

1.1. Alytaus m. ir Radviliškio r. savivaldybės neužtikrina su socialinių paslaugų teikimu susijusių dokumentų registravimo ir jų administravimo procedūrų skaidrumo.

2. Išanalizavus teisės aktus, reglamentuojančius Savivaldybių bei šių Savivaldybių struktūrinių padalinių (seniūnijų) ir Savivaldybėms pavaldžių įstaigų veiklą asmens specialiųjų socialinių paslaugų poreikio (įskaitant socialinės globos poreikį) nustatymo srityje, darytina išvada, kad šioje srityje yra korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

2.1. Socialinių paslaugų poreikio ir socialinės globos poreikio nustatymo procedūras vykdančioms Savivaldybių socialiniams darbuotojams yra sudaromos galimybės veikti savo nuožiūra (diskrecija) dėl kontrolės trūkumo.

2.2. Socialinių paslaugų poreikio ir socialinės globos poreikio vertinimo formose reglamentuoti kriterijai yra vertinamojo pobūdžio, abstraktūs ir sunkiai pamatuojami. Todėl sudaromos sąlygos vertinimus atliekantiems subjektams piktnaudžiauti, taip pat – apsunkinamos galimybės Savivaldybėms maksimaliai tiksliai įvertinti socialinių paslaugų skyrimo asmenims reikalingumą.

2.3. Alytaus m. savivaldybėje nėra atskirtos asmenų prašymų-paraiškų socialinėms paslaugoms gauti priėmimo, socialinių paslaugų poreikio vertinimo atlikimo ir socialinių paslaugų teikimo organizavimo funkcijos, o socialinių paslaugų poreikį vertina neturintys tinkamos kvalifikacijos darbuotojai.

3. Išanalizavus teisės aktus, reglamentuojančius Savivaldybių veiklą sprendimų dėl ilgalaikės socialinės globos paslaugų skyrimo globos įstaigose priėmimo srityje, nustatyta, kad šioje Radviliškio r. savivaldybės veiklos srityje yra korupcijos rizika dėl šio korupcijos rizikos veiksnio:

3.1. Radviliškio r. savivaldybė nepakankamai užtikrina sprendimų dėl socialinės globos paslaugų teikimo (kaip ir priimamų sprendimų dėl asmenų siuntimų į globos įstaigas ne eilės tvarka), priėmimo procedūrų skaidrumą.

4. Išanalizavus teisės aktus, reglamentuojančius Savivaldybių veiklą priėmimo į socialinės globos įstaigas organizavimo srityje, nustatyta korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

---

²³ Išvadas pagrindžiantys motyvai pateikti išvados dėl korupcijos rizikos analizės antrajame skyriuje.

4.1. Savivaldybių vidaus teisės aktuose nėra reglamentuoti globos namų parinkimo asmeniui kriterijai.

4.2. Savivaldybės nėra įdiegusios priemonių asmenų, laukiančių eilėje, duomenų keitimo atsekamumui garantuoti.

4.3. Savivaldybės viešai neskelbia informacijos, susijusios su eilių dėl socialinės priežiūros ir socialinės globos paslaugų gavimo sudarymu.

4.4. Radviliškio r. savivaldybės Asmenų siuntimo į socialinės globos įstaigas komisijai yra sudaromos per plačios galimybės naudotis suteiktais įgaliojimais priimant sprendimus dėl asmenų patekimo be eilės į Savivaldybės globos namus.

5. Išanalizavus teisės aktus, reglamentuojančius Savivaldybių veiklą joms praktiškai vykdant asmens mokėjimo už socialines paslaugas dydžio nustatymo procedūrą, nustatyta korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

5.1. Alytaus m. ir Radviliškio r. savivaldybių socialinės paramos skyrių vadovai ar kiti įgalioti asmenys nevykdo asmens (šeimos) finansinių galimybių mokėti už socialines paslaugas vertinimo ir asmens (šeimos) mokėjimo už socialines paslaugas dydžio nustatymo procedūrų paskesniosios kontrolės. Todėl yra tikimybė, kad Savivaldybių darbuotojai, veikdami konkrečių asmenų interesais, gali į SPIS nesuvesti asmens turto duomenų, kurių Savivaldybės pačios gauti neturi galimybės. Tai gali lemti mažesnę asmens mokesčio už ilgalaikę socialinę globą dydį ir dėl šios priežasties valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšomis kompensuojama dalis tam tikram asmeniui būtų didesnė.

5.2. Radviliškio r. savivaldybės vidaus teisės aktuose reglamentuota galimybė atleisti asmenį nuo turto vertinimo neatitinka Mokėjimo už socialines paslaugas tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-06-14 nutarimu Nr. 583, nuostatų, nes išplečia šiame nutarime nustatytą mokėjimo už socialines paslaugas dydžio nustatymo režimą. Nepagrįstas išimties taikymo išplėtimas suteikia galimai per plačius diskrecinius įgaliojimus Savivaldybės valstybės tarnautojams ar darbuotojams, priimantiems sprendimus atleisti asmenis nuo turto vertinimo, ir tai yra korupcijos rizikos veiksnys.

6. Antikorupcinio požiūriu įvertinus teisinį reglamentavimą mokėjimo už socialines paslaugas dydžio nustatymo srityje, darytina išvada, kad šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas, nors ir nesudaro tiesioginių sąlygų korupcijai atsirasti, yra tobulintinas siekiant didesnio aiškumo ir skaidrumo priimant sprendimus dėl mokėjimo už socialines paslaugas dydžio nustatymo srityje, nes:

6.1. Kai asmuo gyvena su šeima ir (ar) artimaisiais giminaičiais ir šios šeimos ar kitų artimųjų giminaičių gyvenamoji patalpa, kurioje jie ne trumpiau kaip vienus metus yra deklaravę savo gyvenamąją vietą, yra jo nuosavybės teise turimas turtas, šios patalpos į asmens turtą neįskaitomos. Tokiu būdu yra sudaromos galimybės vienišam asmeniui savo nuosavybės teise turimose patalpose fiktyviai priregistruoti artimuosius giminaičius ir tokiu būdu dirbtinai sumažinti mokesčio už socialinę globą dydį ir dėl šių priežasčių valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšomis kompensuojama mokėjimo už socialines paslaugas dalis gali padidėti.

6.2. Nacionaliniame teisiniame reglamentavime yra įtvirtinta prievolė Savivaldybėms, vertinančioms asmens finansines galimybes mokėti už ilgalaikę socialinę globą, įskaityti tik asmens nuosavybės teise turimą ar per praėjusius 12 mėnesių iki kreipimosi dėl socialinių paslaugų skyrimo ar asmens finansinių galimybių mokėti už ilgalaikę socialinę globą vertinimo turėtą turtą. Mūsų nuomone, 12 mėnesių terminas yra per mažas, nes sudaro galimybes asmenims piktnaudžiauti, pavyzdžiui, turtą padovanojant kitiems asmenims ar parduodant prieš kreipiantis į Savivaldybes dėl ilgalaikės socialinės globos paslaugų gavimo, siekiant mažiau mokėti už šią paslaugą.

6.3. Savivaldybės neturi teisinio pagrindo imtis priemonių, kad įsitikintų, kokia yra turto reali rinkos vertė ir ar masinio vertinimo būdu nustatyta vertė yra bent jau artima realiai rinkos vertei, ir privalo vadovautis tik valstybės įmonės Registrų centro pateikta informacija. Pažymėtina, kad nors socialiniai darbuotojai, atlikdami asmens socialinių paslaugų vertinimą, lankosi asmens namuose, jie vertina tik tai, ar asmens būstas yra pritaikytas asmens poreikiams, todėl neigiamai vertiname tai, kad turto vertės normatyvo vertės yra nustatomos tik masinio vertinimo būdu, neatsižvelgiant į realią konkretaus statinio, žemės ar kito nekilnojamojo turto realią būklę ir vertę.

4. PASIŪLYMAI²⁴

1. Siekdami mažinti korupcijos riziką asmens pateikiamų prašymų-paraiškų socialinėms paslaugoms gauti registravimo srityje:

Alytaus m. ir Radviliškio r. savivaldybėms siūlome vidaus teisės aktuose reglamentuoti su socialinių paslaugų teikimo organizavimu susijusių dokumentų registravimo tvarką, kurioje atspindėtų dokumentų formai keliami reikalavimai, reikalingi kaupti duomenys, už registracijos duomenų saugos reikalavimų laikymosi priežiūrą atsakingi asmenys, duomenų teikimo ir naudojimo procedūros ir pan.

2. Siekdami mažinti korupcijos riziką asmens specialiųjų socialinių paslaugų poreikio, įskaitant socialinės globos poreikį, nustatymo srityje:

2.1. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai siūlome:

2.1.1. Koreguoti socialinių paslaugų poreikio vertinimo formą bei senyvo amžiaus asmens socialinės globos poreikio vertinimo formą ir užtikrinti, kad asmenų vertinimo kriterijai būtų tikslūs, konkretūs, lengvai pamatuojami ir sudarytų galimybes tiksliai įvertinti (apsvarstyti) asmens socialinių paslaugų poreikį.

2.1.2. Svarstyti galimybę parengti rekomendacijas, skirtas socialiniams darbuotojams, kuriomis būtų reglamentuoti detalūs paslaugų parinkimo kriterijai ar rekomendacijos, leidžiančios asmeniui parinkti konkrečią socialinės paslaugos rūšį.

2.2. Visoms Savivaldybėms siūlome:

2.2.1. Svarstyti galimybę periodiškai atlikti socialinių paslaugų poreikio nustatymo procedūrų paskesniąją kontrolę ir jos vykdymo procedūras reglamentuoti vidaus teisės aktuose.

2.2.2. Siekiant sumažinti socialinių darbuotojų diskreciją ir korupcijos pasireiškimo tikimybę asmens socialinių paslaugų poreikio nustatymo srityje, svarstyti galimybę įgyvendinti keletą ar visus alternatyvius pasiūlymus, atsižvelgiant į turimus žmogiškuosius išteklius:

2.2.2.1. Užtikrinti keturių akių principo įgyvendinimą ir nustatyti, kad paslaugų poreikio vertinimo klausimyną ir senyvo amžiaus asmens bei suaugusio asmens su negalia klausimyną pildo ne mažiau kaip du darbuotojai.

2.2.2.2. Sudaryti komisiją, susidedančią iš socialinių darbuotojų ir (ar) Savivaldybės atstovų, socialinių darbuotojų užpildytų socialinių paslaugų poreikio vertinimo ir senyvo amžiaus asmens bei suaugusio asmens su negalia formų turinio pagrįstumui vertinti ir pasiūlymams dėl galimų socialinių paslaugų skyrimo asmenims pateikti.

---

²⁴ Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, prašome per 3 mėnesius nuo šios išvados ir pasiūlymų gavimo dienos pateikti STT informaciją apie šioje išvadoje pateiktą (Jūsų įstaigai aktualių) pasiūlymų įgyvendinimą Jūsų įstaigoje.

2.2.2.3. Sudaryti komisijas, kurios pakartotinai nustatytų asmens (šeimoms) socialinių paslaugų poreikį tokiais atvejais, kai yra gautas skundas dėl asmens (šeimoms) socialinių paslaugų poreikio vertinimo išvados, sprendimo dėl socialinių paslaugų asmeniui skyrimo, įrašymo į Savivaldybių asmenų eilę ilgalaikiai socialinei globai gauti ir pan., taip pat nesant skundo – įvertintų bent jau dalies socialinių paslaugų poreikio vertinimo išvadų, atrinktų pagal iš anksto nustatytus kriterijus ir (arba) iš anksto nustatyta tvarka, atitikimą tikrovei ir pagrįstumą.

2.3. Alytaus m. savivaldybei papildomai siūlome:

2.3.1. Tinkamai vykdyti Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo nuostatas ir socialinių paslaugų poreikio vertinimo funkciją pavesti atlikti tik socialiniams darbuotojams.

2.3.2. Užtikrinti, kad socialinių paslaugų poreikio vertinimo atlikimas ir šio vertinimo pagrindu priimamų sprendimų priėmimas ir (ar) patikrinimas nebūtų priskirtas tiems patiems asmenims.

3. Siekdami mažinti korupcijos riziką sprendimų dėl ilgalaikės socialinės globos paslaugų skyrimo globos įstaigose priėmimo srityje visoms Savivaldybėms siūlome:

3.1. Užtikrinti viešųjų ir privačių interesų konfliktų prevenciją ir kontroliuoti, kad Savivaldybės tarnautojai ir jų kontroliuojamų įstaigų ir įmonių vadovai deklaruotų privačius interesus Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatyme nustatyta tvarka ir laikantis terminų, taip pat įpareigoti už viešųjų ir privačių interesų konfliktų prevencijos funkcijos vykdymą atsakingus Savivaldybės tarnautojus periodiškai stebėti ir atlikti jau pateiktų, deklaruotų privačių interesų duomenų analizę.

3.2. Įvertinti (pavyzdžiui, atliekant patikrinimą), ar atsakingi Savivaldybės darbuotojai laiku ir tinkamai užtikrina viešųjų ir privačių interesų konfliktų prevencijos sistemos funkcionavimą Savivaldybių administracijoje bei jų kontroliuojamose įstaigose ir įmonėse.

4. Siekdami mažinti korupcijos riziką priėmimo į socialinės globos įstaigas srityje:

4.1. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai siūlome:

Parengti ir reguliariai atnaujinti visų Lietuvos Respublikos teritorijoje veikiančių globos įstaigų sąrašą ir skelbti jį savo interneto svetainėje.

4.2. Visoms Savivaldybėms siūlome:

4.2.1. Svarstyti galimybę Savivaldybių vidaus teisės aktuose reglamentuoti globos įstaigų parinkimo asmeniui kriterijus, jei asmuo nenurodo savo pasirinkimo arba už paslaugą gali mokėti mažiau nei pusę jos kainos ir pan.

4.2.2 Tobulinti pareiškėjų registravimo ir jų duomenų tvarkymo procedūras (sistemą), siekiant užtikrinti tinkamą eilių sudarymo ir administravimo procedūrų skaidrumą, taip pat įdiegti priemones duomenų keitimo atsekamumui užtikrinti.

4.2.3. Numatyti vidaus kontrolės priemones, skirtas periodiškam į Savivaldybės (ar į kitas globos įstaigas) laukiančiųjų asmenų eilių sudarymo ir siuntimų išrašymo procedūroms įvertinti, kurias turėtų tam tikru periodiškumu atlikti šioje procedūroje tiesiogiai nedalyvaujantys asmenys.

4.2.4. Įgyvendinti dalį (ar visas) pasiūlymo alternatyvas, kiek tai įmanoma atsižvelgiant į turimus išteklius ir asmens duomenų apsaugos reikalavimus:

4.2.4.1. Savivaldybių interneto svetainėse skelbti informaciją apie eiles socialinės priežiūros paslaugoms gauti ir nurodyti nuasmenintus į eilę įtrauktų asmenų duomenis bei pažymėti šių asmenų eiliškumą tam tikroms paslaugoms gauti ir pan. Atkreiptinas dėmesys, kad kai kurių privačių globos įstaigų taikoma praktika savo interneto svetainėse skelbti tik bendrą laukiančiųjų asmenų skaičių yra nepakankamai skaidri, nes iš pateikiamų duomenų suinteresuoti asmenys negali suprasti nei savo eiliškumo, nei jo pokyčio ir pan.

4.2.4.2. Svarstyti galimybes asmeniui, pateikusiam prašymą ir įrašytam į eilę, suteikti identifikacinį kodą, kurį suvedus būtų pateikiama informacija apie vietą eilėje. Taip pat svarstytina galimybė šiuos duomenis tvarkyti automatizuotai informacinėmis sistemomis ir taip sumažinti su žmogiškuoju veiksmu susijusią korupcijos riziką.

4.3. Papildomai Kauno m. savivaldybei siūlome:

Registruoti Savivaldybės išrašomus siuntimus į Savivaldybės kontroliuojamas bei privačias globos įstaigas.

4.4. Papildomai Radviliškio r. savivaldybei siūlome:

4.4.1. Asmenų siuntimo į socialinės globos įstaigas tvarkos apraše reglamentuoti sąlygas, kuriomis Asmenų siuntimo į socialinės globos įstaigas komisija gali priimti sprendimą dėl asmenų siuntimo į globos įstaigas be eilės.

4.4.2. Svarstyti galimybę sprendimų dėl asmenų siuntimų į globos įstaigą be eilės priėmimo funkciją pavesti vykdyti ne Komisijai, o Savivaldybės administracijos direktoriaus įgaliotam asmeniui šios Komisijos teikimu.

5. Siekdami mažinti korupcijos riziką asmens mokėjimo už socialines paslaugas dydžio nustatymo srityje:

5.1. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai siūlome:

5.1.1. Svarstyti galimybę inicijuoti Mokėjimo už socialines paslaugas tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-06-14 nutarimu Nr. 583, pakeitimus ir numatyti, kad nustatant asmens, pradėjusio gauti ilgalaikę socialinę globą, finansines galimybes mokėti už ilgalaikę socialinę globą įskaitomas asmens nuosavybės teise turimas ar per ilgesnį nei vieni metai iki kreipimosi dėl socialinių paslaugų skyrimo ar asmens finansinių galimybių mokėti už ilgalaikę socialinę globą vertinimo turėtas turtas arba taikyti alternatyvias priemones, kurios leistų sumažinti piktnaudžiavimo tikimybę.

5.1.2. Svarstyti galimybę inicijuoti mokėjimo už socialines paslaugas tvarką reglamentuojančių teisės aktų pakeitimus, siekiant numatyti kriterijus ir aplinkybes, kurioms atsiradus asmuo privalėtų papildomai savivaldybėms pateikti turto vertinimo paslaugas teikiančios bendrovės atliktą jo turimo turto vertinimą, siekiant išvengti situacijos, kai jam gali būti apskaičiuojamas mažesnis mokeskis už ilgalaikę socialinę globą globos įstaigoje, nes vidutinė turto rinkos vertė yra gerokai mažesnė už realią arba savivaldybės turėtų įsigyti turto vertinimo paslaugas viešųjų pirkimų būdu.

5.2. Visoms Savivaldybėms siūlome:

5.2.1. Periodiškai vykdyti asmens (šeimoms) finansinių galimybių mokėti už socialines paslaugas vertinimo ir asmens (šeimoms) mokėjimo už socialines paslaugas dydžio nustatymo procedūrų paskesniąją kontrolę, kurią tam tikru periodiškumu turėtų atlikti šiose procedūrose tiesiogiai nedalyvaujantys asmenys.

5.2.2. Pagal galimybes kontroliuoti, ar asmens, pretenduojančio gauti socialines paslaugas, giminaičiai (ar kiti artimieji asmenys) faktiškai gyvena pareiškėjui nuosavybės teise priklausančiose patalpose, ir šią funkciją pavesti vykdyti socialiniams darbuotojams suinteresuoto asmens buities sąlygų patikros metu.

5.3. *Papildomai Radviliškio r. savivaldybei siūlome* koreguoti Radviliškio r. savivaldybės gyventojų mokėjimo už socialines paslaugas tvarkos aprašo, patvirtinto Savivaldybės tarybos 2015-05-21 sprendimu, nuostatas ir pašalinti galimybę neatlikti asmens turto vertinimo tais atvejais, kai asmuo jau gauna ilgalaikės socialinės globos paslaugas, o jo turtas yra nelikvidus (statiniai apgriuvē, labai blogos būklės; žemė pelkėta, labai toli nuo socialinės infrastruktūros; transporto priemonės labai senos, nenaudojamos ir pan.).

Direktorius pavaduotojas

Egidijus Radzevičius

Rengėjos tiesioginis vadovas Vidmantas Mečkauskas, tel. (8 706) 62745, el. p. vidmantas.meckauskas@st.lt
Aistė Aleknienė, tel. (8 706) 63 414, el. p. aiste.alekniene@st.lt

ANALIZUOTI TEISĖS AKTAI IR DOKUMENTAI

1. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas.
2. Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas.
3. Mokėjimo už socialines paslaugas tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-06-14 nutarimu Nr. 583.
4. Socialinių paslaugų finansavimo ir lėšų apskaičiavimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-10-10 nutarimu Nr. 978.
5. Socialinių paslaugų katalogas, patvirtintas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. A1-93.
6. Asmens (šėimos) socialinių paslaugų poreikio nustatymo ir skyrimo tvarkos aprašo ir senyvo amžiaus asmens bei suaugusio asmens su negalia socialinės globos poreikio nustatymo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. A1-94.
7. Senyvo amžiaus asmens bei suaugusio asmens su negalia socialinės globos poreikio nustatymo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. A1-94.

ANALIZUOTI IR VERTINTI TEISĖS AKTAI, DOKUMENTAI IR INFORMACIJA

1. Asmens (šėimos) socialinių paslaugų poreikio nustatymo ir socialinių paslaugų skyrimo Kauno mieste tvarkos aprašas, patvirtintas Kauno miesto savivaldybės tarybos 2017 m. gegužės 23 d. sprendimu Nr. T-309.
2. Alytaus miesto savivaldybės socialinių paslaugų organizavimo ir mokėjimo už socialines paslaugas tvarkos aprašas, patvirtintas Alytaus miesto savivaldybės tarybos 2015 m. liepos 30 d. sprendimu Nr. T-212.
3. Asmens (šėimos) socialinių paslaugų poreikio nustatymo ir socialinių paslaugų skyrimo tvarkos aprašas, patvirtintas Radviliškio r. savivaldybės tarybos 2012 m. gruodžio 27 d. sprendimu Nr. T-417.
4. Radviliškio rajono savivaldybės gyventojų mokėjimo už socialines paslaugas tvarkos aprašas, patvirtintas Radviliškio r. savivaldybės tarybos 2015 m. gegužės 21 d. sprendimu Nr. T-31.

5. Kauno miesto savivaldybės gyventojų mokėjimo už socialines paslaugas tvarkos aprašas, patvirtintas Kauno m. savivaldybės tarybos 2017 m. gruodžio 19 d. sprendimu Nr. T-821.

6. Alytaus m. savivaldybės socialinių paslaugų organizavimo ir mokėjimo už socialines paslaugas tvarkos aprašas, patvirtintas Alytaus m. savivaldybės tarybos 2017 m. birželio 29 d. nutarimu Nr. T-254.

7. Radviliškio r. savivaldybės asmenų siuntimo į socialinės globos įstaigas tvarkos aprašas, patvirtintas Radviliškio r. savivaldybės 2012 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. T-416.

8. Dienos socialinės globos paslaugų teikimo intelekto sutrikimą ir psichinę negalią turintiems asmenims Radviliškio rajono savivaldybėje tvarkos aprašas, patvirtintas Radviliškio r. savivaldybės tarybos 2019 m. balandžio 11 d. sprendimu Nr. T-1145.

9. Integralios pagalbos (dienos socialinės globos ir slaugos) asmens namuose paslaugų organizavimo ir teikimo tvarkos aprašas, patvirtintas Radviliškio r. savivaldybės tarybos 2016 m. vasario 18 d. sprendimu Nr. T-207.

10. Radviliškio rajono savivaldybėje valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų privačių interesų deklaravimo ir nusišalinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Radviliškio r. savivaldybės administracijos direktoriaus 2019 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. A-269-(8.2).

11. Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2019 rugsėjo 30 d. raštu Nr. R-5770 pateikta informacija.

12. KRA atlikimo metu elektroninio pašto adresu aiste.alekniene@stt.lt iš Savivaldybių gauta informacija ir paaiškinimai.

13. Darbo susitikimų, vykusių Savivaldybėje, metu gauta procedūrų medžiaga ir kita informacija.

Išvados dėl korupcijos rizikos analizės
2 priedas

PATEIKTŲ PASIŪLYMŲ ĮGYVENDINIMAS²⁵

<i>Eilės Nr.</i>	<i>STT pasiūlymai ir rekomendacijos</i>	<i>Įstaigos planuojamos įgyvendinti priemonės</i>
	Išvadoje dėl korupcijos rizikos analizės nurodyti pasiūlymai, susiję su antikorupciniu atskirų veiklos sričių vertinimu.	Atsižvelgta – detalizuoti, nurodyti kaip? Atsižvelgta iš dalies – detalizuoti, nurodyti kaip? Pagrįsti, kodėl atsižvelgta tik iš dalies? Neatsižvelgta – pagrįsti kodėl?
1.		
2.		
3.		

²⁵ Informaciją apie išvadoje dėl korupcijos rizikos analizės nurodytų pasiūlymų vykdymą ar numatomą įgyvendinimą STT pateikti ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo išvados dėl korupcijos rizikos analizės gavimo dienos.